

2016'DA

EĞİTİM VE SOSYAL POLİTİKALAR

İPEK COŞKUN • NERGİS DAMA • MÜBERRA NUR EMİN
DİLRUBA TOKLUCU • MÜMİNE BARKÇİN

GİRİŞ

Türkiye için 2016 eğitimde yüzleşme ve hesaplaşma yılı olarak değerlendirilebilir. Cumhuriyet tarihinin yarısından fazla bir süre örgütlenme geçmişi olan Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) temel stratejilerini eğitim üzerinden belirlemiş olması Türkiye'de eğitim tartışmalarının seyri açısından yeni bir sayfaya geçilmesini zorunlu kılmıştır. Şüphesiz yaşanan bu travma, yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı'nı (MEB) sorumlu tutan bir durum değildir. Zira örgüt bilhassa dini ve manevi eğitimde yaşanan boşluğu büyük bir manevra alanı olarak değerlendirmiş ve sosyolojik ikna mekanizmalarını eğitim misyonu üzerinden kurgulamıştır. Süreç içerisinde örgütün en büyük yardımcısı dini ve manevi değerlerin kullanılarak ailelerin ikna edilmesidir. Güçlü bir toplumsal destek alan örgüt eğitimin tüm araçlarını kullanarak kendi çıkarlarına hizmet edecek bir kadro oluşturmayı başarmıştır. Türkiye 15 Temmuz'da kendi deyimleriyle "altın nesil" diye ifade edilen bu güruhun ihanetine tanıklık etmiştir.

Büyük bir dönüşümün başlangıcı olan 2016 yılında öğretmen seçim stratejileri ve yükseköğretim kurumlarının yönetiminde değişiklikler yapılmış ayrıca müfredat çalışmaları ve terör mağduru bölgelerde telafi eğitimleri gerçekleştirilmiştir. Milli eğitim ve yükseköğretimde gereken paradigma değişimini sağlamak için daha fazla yenileme çalışmasına ihtiyaç vardır. Paradigma değişiminde eğitim politikalarının tek başına uygulanması yeterli değildir.

15 Temmuz darbe girişimi örneğinde gördüğümüz gibi eğitim politikalarının sosyal politikalarla desteklenmeyişi, özellikle sosyoekonomik göstergeleri düşük olan bireylerin eğitim sürecine katılmalarında devlet dışı aktörlerin elini güçlendirmektedir. Bu nedenle fırsat eşitsizliği yaşayan, yoksul ve muhtaç her bireyin eğitim sürecine katılabilmesi için eğitim politikalarıyla birlikte sosyal politikaların da bütüncül bir şekilde uygulanması ve bu kesimin eğitime devam edebilmesinde devlet mekanizmasının asıl aktör olması gerekmektedir. Devlet dışında farklı koruma sağlayacak yapıların boşluk alanı olarak güçlenmesinin sonuçlarının ne kadar ağır olduğunu 15 Temmuz açıkça ortaya koymuştur. Bu nedenle eğitim politikalarını yönlendirecek paradigma sosyal politikaların öncelendiği ilkelerle desteklenmelidir.

MİLLİ EĞİTİM

ÖĞRETMEN ATAMA VE YER DEĞİŞTİRME İLE ASİL ÖĞRETMENLİĞE GEÇİŞ DÜZENLEMESİ

MEB Ocak 2016'da yaptığı bir açıklamayla Şubat ayı içerisinde 30 bin öğretmen ataması yapacağını belirtmiştir.¹ 1 Kasım 2015 seçimlerinde seçim vaadi olarak dile getirilen ve 25 Kasım'daki hükümet programında da yer alan 30 bin öğretmenin ataması Şubat ayında gerçekleştirilmiştir.² Ancak önceki yıllardaki uygulamalardan farklı olarak bu atamayla göreve başlayan öğretmenlerin 2 Mart 2016 tarihli ve 2456947 sayılı Aday Öğretmen Yetiştirme Sürecine İlişkin Yönerge'ye dayanarak 6 aylık bir "Aday Öğretmen Yetiştirme Süreci"ne tabi tutulmaları kararlaştırılmıştır. Bu uygulama kapsamında Şubat'ta atanan öğretmenler Mart-Ağustos ayları süresince 774 saatlik bir görev öncesi eğitim almışlardır. Bu eğitimin içeriğini sınıf ve okul içi faaliyetler ve okul dışında gerçekleştirilen faaliyetler (kurumsal geziler vb.) oluşturmaktadır.

Bunlara ek olarak yaz aylarında temaları MEB tarafından belirlenip, içerikleri İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından tasarlanan hizmet içi eğitimler gerçekleştirilmiştir. 17 Nisan 2015 tarihinde yayımlanan Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'ne göre aday öğretmenlerin adaylıklarının kaldırılması için tamamladıkları 6 aylık eğitimin ardından³ takip eden dönemde ikinci ve üçüncü performans değerlendirmelerini başarıyla tamamlayıp Asli Öğretmenliğe Geçiş Yazılı Sınavı'na hak kazanmaları gerekmektedir. Yazılı sınavı başarıyla tamamlayan aday öğretmenler Bakanlık tarafından uygulanacak olan sözlü sınava katılabilecektir. Tüm bu süreçler sonunda aday öğretmenler asli öğretmenliğe geçiş yapabilmektedir. Bu kapsamda Şubat'ta atanan aday öğretmenler 2015-2016 eğitim yılı ikinci döneminde (Şubat-Haziran) birinci performans değerlendirmesine tabi tutulmuşlardır. Bu öğretmenler için ikinci değerlendirme 2016-2017 eğitim yılı birinci döneminde gerçek-

1. "Öğretmen Atamaları 11 Şubat'ta", *Hürriyet*, 20 Ocak 2016.

2. "1 Kasım Genel Seçimleri Seçim Beyannamesi", AK Parti, 4 Ekim 2015, <https://www.akparti.org.tr/site/haberler/iste-ak-partinin-secim-beyannamesi/78619#1>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

3. İlk performans değerlendirilmesi oryantasyon eğitimi sürecinde gerçekleştirilir.

leştirilecek ve aynı eğitim yılının ikinci döneminde bu performans değerlendirmelerinde başarılı sayılan öğretmenler yazılı ve sözlü sınava girmeye hak kazanacaklardır.

SÖZLEŞMELİ ÖĞRETMENLİK

2016 yılında öğretmenlikle ilgili gündeme gelen bir başka husus 24 Mayıs'ta Milli Eğitim Bakanı olarak atanan İsmet Yılmaz'ın açıkladığı sözleşmeli öğretmenlik konusudur. Türkiye'nin süregelen bir sorunu olan Doğu ve Güneydoğu illerindeki öğretmen açığı sebebiyle, sözleşmeli öğretmenliğin hayata geçirilerek bu bölgelerdeki eksikliğin giderilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda Yılmaz, artık atamaların Şubat ayında ve yılda bir kez yapılacak olmasına ek olarak ilk defa 2017 yılı Şubat atama döneminde sözleşmeli öğretmen atayacaklarını açıklamıştır. Öğretmenlerin 5 yıl boyunca sözleşmeli, 3 yıl ise kadrolu olarak atandıkları ilde görev yapacakları ifade edilmiştir.⁴ Ek olarak bu dönemde atanan öğretmenler son 2 yıldır uygulanan Aday Öğretmen Performans Değerlendirmesine dahil olacaklardır.

15 Temmuz ve sonrasındaki süreç Türkiye'de pek çok politika alanı gibi öğretmen atama ve yetiştirme süreçlerini de etkilemiştir. Darbe girişimi öncesinde atama dönemini tek dönem olarak Şubat ayında gerçekleştireceğini açıklayan Bakanlık, darbe girişimi sonrası FETÖ ile bağlantısı bulunan çok sayıda öğretmenin ihraç edilmesi sonucu bu politikasında değişikliğe gitme kararı almıştır. Bakanlık 2016-2017 eğitim yılına başlamadan öğretmen açığını kapatmak için öğretmen atama sürecini öne almış ve Eylül ayında 15 bin öğretmenin atamasını gerçekleştirmiştir. Bu öğretmenler hayata geçirileceği daha önce açıklanan sözleşmeli öğretmen statüsünde atanmışlardır. MEB atama ölçütü olarak Kamu Personeli Seçme Sınavı'ndaki (KPSS) puan üstünlüğü ve mülakatta gösterilen başarıyı esas alacağını açıklamıştır. 5-8 Eylül tarihleri arasında başvuruları alınan sözleşmeli öğretmenlerin atama sonuçları 10 Ekim 2016 tarihinde MEB'in sitesinden duyurulmuş ve öğretmenler görevlerine başlamışlardır.⁵ Bu uygulamayla atama döneminin değişmesine ek olarak sözleşmeli öğretmenlerin sözleşme süresi de değişmiş ve 4 yıl sözleşmeli olarak, 2 yıl ise kadrolu olarak atandıkları bölgede görev yapma yükümlülükleri olduğu ifade edilmiştir.⁶

Ancak sözleşmeli öğretmenlik konusuna kamuoyu özellikle sendikalar tepki göstermiştir. Düzenleme özellikle öğretmen alım sürecinde mülakatın bir kıstas olarak kullanılmasının atamaların subjektif sonuçlar doğurmasına neden olduğu noktasında eleştirilmiştir. Ayrıca Türk Eğitim-Sen tarafından yürütmenin durdurulması ve devamında Yönetmeliğin iptali talebiyle Danıştay nezdinde açılan davada sözlü sınav komisyonunda herhangi bir sendika temsilcisine yer verilmemesi, öğretmenlerin kadroya ataması gerçekleşikten sonra da 2 yıl daha aynı yerde görev yapma yükümlülüğü ve mazerete bağlı yer değişikliğine yer verilmemesi gibi hususlar yargıya

4. "Sözleşmeli Öğretmen Sistemi' Yeniden Geliyor", Anadolu Ajansı, 20 Haziran 2016.

5. "Sözleşmeli Öğretmen Atama Sonuçları Açıklandı", *Haber Türk*, 10 Ekim 2016

6. "Sözleşmeli Öğretmen Şartları ve Kontenjanları Belli Oldu!", *Hürriyet*, 6 Ağustos 2016.

taşınmıştır.⁷ Diğer taraftan sözleşmeli öğretmenlik uygulaması sendikalar tarafından öğretmenlerin özlük haklarına yönelik bir kayıp şeklinde ifade edilse de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde öğretmenlerin ortalama çalışma süresinin çok düşük ve hatta Şırnak gibi illerde 1,8 yıl olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda⁸ bu uygulamanın olumlu bir adım olduğu görülecektir.

Bakan Yılmaz'ın 15 Temmuz öncesinde, atama dönemlerinin yılda bir kez Şubat döneminde gerçekleştirileceğine dair yaptığı açıklama düşünüldüğünde, 2016 yılı atama döneminde yapılan bu değişikliğin uzun vadede devam edip etmeyeceği ile ilgili soru işaretleri oluşmuştur. Ancak Bakan yardımcısı Orhan Erdem 20 Kasım'da yaptığı bir açıklamayla ara dönemde atama yapmanın eğitim sürecine olumsuz etkisinden bahsederek artık Bakanlık olarak Şubat ayında öğretmen ataması yapmayacaklarını ifade etmiştir.⁹ Atamaların Şubat'ta yapılacak olması ilk defa bu sene uygulanan "aday öğretmen yetiştirme süreci"nin devamı açısından önemlidir. MEB yetkilileriyle yapılan görüşmede aday öğretmenlik oryantasyon programının sözleşmeli aday öğretmenlerin görev yerlerinde, görev süreleriyle birlikte başlatılmasına dair karar alındığı ifade edilmiştir. Söz konusu sürecin görev öncesi bir eğitimden ziyade görev boyunca sürecek oryantasyon olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda bu yıl göreve başlayan sözleşmeli öğretmenler Şubat'ta atanan öğretmenlerden farklı olarak görev süresince verilecek eğitime dahil edilmiştir.¹⁰

Son olarak 2016 yılında gündeme gelen bir başka husus MEB'in sahte diploma ile görev yapan öğretmenler olduğunu tespit etmesi ve buna karşı geliştirdiği önlemlerdir. MEB Rehberlik ve Denetim Başkanı Atıf Ala'nın açıklamasına göre 2015 yılında alınan bir ihbar neticesinde Özel Eğitim Zihinsel Engelliler Öğretmenliği branşında görev yapan bütün öğretmenlerin diplomalarının acil sorgulanmasına başlanmıştır. Diplomasının sahte olduğu tespit edilen 76 öğretmenin atamaları iptal edilerek Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulmuştur.¹¹

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ VE EĞİTİM

Türkiye tarihinde bir dönüm noktası olan 15 Temmuz darbe girişiminin pek çok farklı alan ve kurumda olduğu gibi eğitim politikalarında da büyük bir etkisi olmuştur. FETÖ'nün örgütlenme sürecinde eğitim yapılanmasının merkezi bir konumda olduğu bilinmektedir. 15 Temmuz öncesinde gündemi eğitim ve öğrencilerin eğitime erişimi olan Bakanlık, darbe girişiminin ardından bu örgütün eğitim yapılanmasıyla hesaplaşmayı da gündemine almıştır. Bu kapsamda FETÖ'yle bağlantılı

7. "Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmeliğe Dava Açtık", Türk Eğitim-Sen, 4 Ağustos 2016, http://www.turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=11041, (Erişim tarihi: 23 Aralık 2016).

8. *Eğitime Bakış 2016: İzleme ve Değerlendirme Raporu*, (Eğitim-Bir-Sen, Ankara: 2016).

9. "Orhan Erdem: Şubat Döneminde Atama veya Tayin Yapmak İstiyoruz", *Hürriyet*, 20 Kasım 2016.

10. Bu bilgi, MEB yetkilileriyle yapılan görüşme sonucu edinilmiştir.

11. "Sahte Diplomalı 71 Öğretmenin Görevine Son Verildi", Anadolu Ajansı, 19 Ocak 2016; "Bakan Avcı: 76 Sahte Diplomalı Öğretmen Tespit Edildi", *Hürriyet*, 23 Ocak 2016.

okullar ve yurtların kapatılmasına ek olarak, resmi okullarda görev yapan 30 bin 351 öğretmenin görevden ihraç edilmesi¹² atılan önemli adımlardandır. Bu bağlamda MEB 20 Temmuz'da özel okul, yurt ve temel liselerle ilgili olarak 81 ile bu kurumlarla mücadelede izlenecek eylem planının açıklandığı bir yazı göndermiştir. Yazıda FETÖ/PDY terör örgütü bağlantılı olduğu tespit edilerek Cumhuriyet savcılıklarınca haklarında işlem başlatılan özel öğretim kurumları ile özel öğrenci yurtlarına arsalarıyla beraber el konulacağı, bu okulların “devlet okulu”na dönüştürüleceği ve tüm personelin de görevden alınarak yeni personelin istihdam edileceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda 23 Temmuz'da yayımlanan 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 934, toplamda ise 1.060 özel eğitim kurumu kapatılmıştır.¹³ Aynı yazıda henüz kayyum atanmayan FETÖ okulları ve yurtlarının kurum açma izinlerinin iptal edileceği ve bu kurumların da kapatılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca henüz kayyum atanmayan tüm kurumların ilgililerinin MEB Bilişim Sistemleri (MEBBİS) üzerinden herhangi bir bilgiye erişimlerinin engelleneceği de ifade edilmiştir. Bu kurumların mühür ve evraklarının herhangi bir güvenlik zafiyetine yol açmayacak şekilde gerekli tedbirler alınarak milli eğitim müdürlüklerinde muhafaza altına alınacağı, bu konuda gerektiğinde Cumhuriyet savcılıklarına bilgi verileceği ve kolluk güçlerinden destek alınacağı da belirtilmiştir.¹⁴ Diğer taraftan 1 Eylül'de yayımlanan 673 sayılı KHK ile bu süreçte kapatılan 69 okula yeniden faaliyet izni verilmiştir.¹⁵

MEB Müsteşarı Yusuf Tekin'in katıldığı bir televizyon programında ifade ettiği üzere kapatılan okullarda öğrenim gören 138 bin öğrenci bulunmaktadır. İlgili okulların kapatılması ve devlete devredilmesinin ardından bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin kayıtlarını başka bir özel okula ya da devlet okuluna aldırabileceği belirtilmiştir.¹⁶ Ayrıca bu öğrenciler dilerse devlete devredilen okullarında da öğrenimlerine devam edebileceklerdir. Başka bir okula geçmek isteyen ilkökul ve ortaokul düzeyindeki öğrenciler için adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre MEB devlet okullarına alım yapacağını, lise öğrencilerinin 30 Eylül'e kadar e-okuldan nakillerini gerçekleştirebileceğini ifade etmiştir.¹⁷ Başka bir deyişle kapatılan bu liselerde okuyan öğrencilere taban puan koşulunu yerine getirmek şartıyla kontenjan sınırlamasına bakılmaksızın nakil hakkı tanınacağı belirtilmiştir.

Örgütün eğitim yapılanmasıyla mücadele bağlamında öğretmen ve okul düzeyinde ihraç ve kapatmalar önemli olmakla birlikte FETÖ'nün “insan kaynağı devşir-

12. “Öğretmene Yeni Teşvik Modeli, Aljazeera Türk, 11 Kasım 2016.

13. “667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye göre Kapatılan Özel Okul Listesi”, Milli Eğitim Bakanlığı, 3 Ekim 2016, <http://ookgm.meb.gov.tr/www/667-sayili-kanun-hukmunde-kararnameye-gore-kapatilan-ozel-okul-listesi/icerik/834>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016); “667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname”, *Resmî Gazete*, 23 Temmuz 2016.

14. “Kapatılan Okullar Devleteleştirilecek”, *Milliyet*, 23 Temmuz 2016.

15. “Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında 673 sayılı Kanun Hükmünde Kararname”, *Resmî Gazete*, 1 Eylül 2016.

16. “138 Bin Öğrenci MEB Okullarına Nakledilecek”, *Milliyet*, 21 Temmuz 2016.

17. “Kapatılan Okullardaki Öğrencilerin Nakil Süreci”, Milli Eğitim Bakanlığı, 26 Temmuz 2016, <http://meb.gov.tr/m/haber/11603/tr>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

me” stratejilerinin de iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda örgüte kendilerini “adamış” ve bir şekilde bu örgütle “minnet” ya da “statü” üzerinden ilişki kurmuş insanların MEB müfredatıyla Milli Eğitim okullarında yetiştiği bilinmektedir. Bu noktada Türkiye’de eğitimin “milliliği”nin sorgulanması gerekmektedir. Başka bir husus örgütün eğitim sistemi içinde talep ihtiyaç dengesizliği bulunan alanlarda yuvalanmış olmasıdır. Örneğin örgütün sosyoekonomik olarak dezavantajlı durumdaki başarılı çocukları (dirençli öğrenciler) “karşılıksız görünen” burslarla kendi yapısı içine dahil ettiği bilinen bir husustur. Bakanlık, STK’lar ve diğer eğitim paydaşlarının bu devşirme metot ve araçlarının iyi bir şekilde tespit edilip buradaki ihtiyaca yönelik politikaların geliştirilmesi ve uygulanması önemlidir.

Örgüt tarafından kullanılan başka bir alan ise eğitim sisteminde talep edilen niteliğin karşılanamadığı din ve manevi eğitim meselesidir. Eğitim sistemi içinde talepleri tam anlamıyla karşılanamayan ebeveynlerin arayışı ve örgütün de bu boşluktan faydalanması söz konusu olmuştur.¹⁸ Bu kapsamda gerek MEB gerekse Diyanet İşleri Başkanlığı, İlahiyat Fakülteleri ve din eğitimi alanında çalışan STK’ların bu talebin etkili bir şekilde karşılanması adına programlar geliştirmeleri elzemdir.

Son olarak nitelikli insan kaynağının yetişmesi ve devlet karşıtı aktörler tarafından manipüle edilmesinin önüne geçilmesinde tek sorumlu elbette Bakanlık değildir. Nitekim bu amaçlara uygun eğitim yalnızca okul sıralarında müfredatla sağlanabilecek bir mesele değildir. Bu bağlamda medya, basın yayın kuruluşları, sivil toplum ve daha birçok toplumsal aktörün sorumluluk alıp buna uygun materyaller hazırlayarak çocuklar için kapsayıcı bir eğitim ortamı sağlanması sürecine dahil olmaları gerekmektedir. Şüphesiz FETÖ tecrübesi devlet dışından eğitim alanına dahil olacaklar üzerindeki devletin denetim ve gözetiminin hassas bir şekilde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.

DEVLET EĞİTİM KURUMLARINA YÖNETİCİ GÖREVLENDİRİLMESİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Türkiye’de eğitim kurumu yöneticisi seçim ve atama süreçleri özellikle sık değişen yönetmeliklerle gündeme gelen bir konudur. Son on yılda pek çok yönetmelik yargıya taşınmış ve yönetmeliklerin yürütmesinin durdurulması ve kamuoyundan gelen eleştiriler sonucunda yeni yönetmelikler yayımlanmıştır. En son çıkan ve bazı değişikliklerle hala geçerliliğini koruyan yönetmelik 6 Ekim 2015 tarihinde yürürlüğe giren MEB Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Görevlendirilmesine Dair Yönetmelik’tir. Yönetmeliğin bazı maddelerinde 27 Ocak’ta bazı değişiklikler yapılmıştır. Yönetmelik gereği müdür olarak atanabilmek için müdür başyardımcısı olarak en az 2 yıl veya kurucu müdür, müdür yardımcısı ve müdür yetkili öğretmen olarak ayrı ayrı veya müdür başyardımcılığı dahil toplam en az üç yıl görev yapmış olmak gerek-

18. İpek Coşkun, “Eğitimin Yeniden Yapılandırılması”, *Kriter*, Sayı: 5, (Eylül 2016).

tedir.¹⁹ Ancak yönetmelikte yapılan değişiklik gereği bu kıstaslara sahip aday bulunmaması durumunda talep edilen hizmet sürelerinin ihtiyaç karşılanana kadar birer yıl düşürülmesi kararlaştırılmıştır.²⁰ Ayrıca aynı yönetmeliğe, müdür başyardımcıları ve müdür yardımcılarının görev süreleri olan 4 yıla ek olarak eğitim kurumu müdürünün önerisi, il milli eğitim müdürünün teklifi ve valinin onayı ile görev sürelerinin 4 yıl daha uzatılabileceği maddesi eklenmiştir. Başka bir değişiklik kurucu müdür olarak görev yapılan eğitim kurumuna müdür olarak görevlendirilme isteğinde bulunan yöneticilere yöneliktir. Yönetmelikte bu yöneticilere diğer kıstaslar üzerinden alınan puan haricinde ekstra 5 puan daha verileceği belirtilmiştir. Ancak yönetmeliğin bu maddesinde yapılan değişiklikle söz konusu puan 8'e çıkarılmıştır.²¹

TERÖR OPERASYONLARI VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE EĞİTİM

2015-2016 eğitim öğretim yılının başından itibaren Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerde terör nedeniyle ortaya çıkan olumsuz durumdan şüphesiz en çok eğitim öğretim faaliyetleri etkilendi. PKK terör örgütünün gençlik yapılanması YDG-H özellikle okulları hedef almış ve saldırıları neticesinde boşalan okulları da karargah olarak kullanmıştı.

TABLO 1. TERÖR SALDIRILARI NEDENİYLE HASAR GÖREN OKULLAR VE HİZMET ALAMAYAN ÖĞRENCİ SAYILARI (HAZİRAN 2016)					
İL	İLÇE	TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI	NAKİL GİDEN ÖĞRENCİ SAYISI	TOPLAM OKUL SAYISI	HASARLI OKUL SAYISI
Şırnak	Silopi	37.062	5.434	100	19
	İdil	24.188	2.629	149	8
	Cizre	42.338	5.636	108	17
Mardin	Nusaybin	30.800	5.502	102	30
	Dargeçit	8.312	1.251	46	6
	Derik	17.312	2.095	26	5
Diyarbakır	Sur	28.141	6.480	137	7
Hakkari	Yüksekova	21.165	7.143	53	14
Toplam	-----	209.318	36.170	721	91

Kaynak: MEB

Tablo 1'de görüldüğü gibi Şırnak başta olmak üzere Hakkari, Mardin ve Diyarbakır'daki okullara yapılan saldırılar sonucunda halen yaklaşık 100 okul hasarlı

19. "Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Görevlendirilmelerine Dair Yönetmelik", *Resmî Gazete*, 6 Ekim 2015.

20. "Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Görevlendirilmelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik", *Resmî Gazete*, 27 Ocak 2016.

21. "Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Görevlendirilmelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik".

durumdadır. Onarım çalışmaları tamamlananların yanı sıra halen tamirâtı yapılan okullar da var. Okulların bir kısmı ise az hasarla eğitim faaliyetlerine devam etmektedir. Aynı dönemde okullara yapılan saldırılar neticesinde yaklaşık 35 bin öğrencinin eğitime erişiminde sorunlar yaşandı. Binlerce öğrenci güvenlik nedeniyle farklı yerleşim birimlerinde veya okulları dışında daha güvenli yerlerde eğitimini sürdürmek zorunda kaldı. Diyarbakır'ın Sur ve Yenişehir ilçelerindeki öğrencilere Diyarbakır'ın Yenişehir ilçesinde; Şırnak il merkezi, Cizre, İdil ve Silopi ilçelerindeki öğrencilere Batman il merkezinde; Mardin'in Nusaybin ilçesindeki öğrencilere Mardin il merkezinde; Hakkari'nin Yüksekova ilçesindeki öğrencilere Van ve Hakkari il merkezlerinde telafi eğitimleri verildi. Yerleşim birimi değiştirmek durumunda kalan öğrencilerin barınma ihtiyaçları için ailelerinin izni dahilinde Kredi ve Yurtlar Kurumuna (KYK) bağlı yurtlar kullanıldı.

Çatışmaların bittiği yerlerde ise özellikle bahar döneminde yoğunlaştırılmış programlarla güz döneminde yapılamayan eğitim faaliyetleri tamamlanmaya çalışıldı. Bakanlık bu dönemde terör saldırıları nedeniyle göç etmek durumunda kalan öğrencilerin gittikleri yerde eğitim mağduriyeti yaşamamaları için "misafir öğrenci butonu" uygulaması başlattı. E-okul üzerinden misafir öğrenci butonu sayesinde öğrencilere gittikleri yerlerde taban puan şartı aranmaksızın eğitimlerine devam edebilme hakkı tanındı. Bu hizmetten faydalanan öğrencilerin sayısı ve yaşanan iç göçün eğitime nasıl yansıdığı konusunda henüz Bakanlık tarafından açıklanmış bir veri yoktur.

Operasyonlar esnası ve sonrasında SETA Vakfı tarafından bölgedeki eğitim faaliyetlerini izleme amaçlı ziyaretler gerçekleştirildi. Bu ziyaretlerde özellikle geçiş sınavlarına (TEOG, YGS, LYS) hazırlanan 8. ve 12. sınıf öğrencileri için telafi programlarının yoğun bir şekilde uygulandığı gözlemlendi. Bununla birlikte ara sınıflar ve 1. sınıflarla ilgili yapılan zaman zaman hafta sonu da devam eden yoğunlaştırılmış telafi programları konusunda öğretmen ve öğrenci boyutunda bir bıkkınlığın söz konusu olduğu ifade edilebilir. Ayrıca daha çok bahar döneminde yapılan telafi eğitimleri ile müfredatın tamamlandığı ifade edilse de öğrencilerin birinci dönemde yaşadıkları eğitim kaybı ile ilgili telafi planlarının yapılması gerekmektedir. Örneğin bu yıl 2. sınıflara yönelik destekleyici uygulamalar yapılması elzemdir. Zira önceki yıl 1. sınıfta olan ve okuma yazma konusunda ilerleme kaydedemeyen öğrencilerle ilgili daha sistemli adımlara ihtiyaç söz konusudur. Eğitim öğretim faaliyetlerinin yanı sıra aylarca çatışmalara tanık olan çocuklar ve gençler için rehabilitasyon programlarına ihtiyaç vardır. Bu çerçevede sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin bu yerleşim birimlerinde titizlikle çalışmalar yapması gerekmektedir. Bunu yaparken sadece psikolojik yaklaşımlardan ziyade çocuklar ve gençlerin sosyal, zihinsel ve bedensel gelişimlerini destekleyici etkinlikler de yerel yönetimlerle iş birliği yapılarak hayata geçirilmelidir.

2016'DA TEOG YERLEŞTİRME SİSTEMİ

2013-2014 eğitim yılında ilk kez uygulamaya konulan TEOG önceki sistemlere kıyasla sınav içeriği ve biçimi bakımından kamuoyunda takdirle karşılanırsa da halen en çok eleştiriyi yerleştirme sistemi üzerinden almaktadır. Sınavlar önceki sistemlerden farklı olarak her yılın veya 3 yılın sonunda yapılmaktadır. Tek sınav yerine her dönem okul derslerinin birer sınavını kapsayacak şekilde yapılması ve 2 ayrı dönemde gerçekleştirilmesi öğrencilerin stresini azaltması ve müfredatı merkeze alması açısından önemlidir.²²

TEOG daha çok yerleştirme sisteminde yaşanan sorun ve mağduriyetlerle gündeme gelmektedir. 2014 yılı yerleştirmelerinde özellikle A ve B grubu listeleri dolayısıyla ortaya çıkan pek çok öğrencinin yerleşememesi ya da istemediği bir okul türüne yerleşmesi durumları çok tartışılmıştır. 2015 yılı kılavuzunda ise Bakanlık bu listeleri kaldırarak 25 tercih hakkı veren tek bir liste ile tercih yapılacağını açıklamıştır. Ayrıca önceki yıl yaşanan “okulsuz kalma” durumunun yaşanmaması için hiçbir tercihi yerleşemeyen öğrencilerin otomatik olarak açık liseye yerleştirilmeleri uygulaması getirilmiştir. Buna ek olarak 2014 yerleştirme yılında krize neden olan özel okul yerleştirme takvimiyle resmi okulların takviminin çakışması üzerine 2015 yılında özel okullarda öğrenim görmek isteyen öğrenciler, tercih sürecinde özel okulu tercih ederek merkezi yerleştirme sürecinin dışında bırakılmıştır. Sistemin iyileştirilmesi adına yapılan tüm bu düzenlemelere rağmen yine pek çok sorunla karşılaşmıştır. 2015 yerleştirmeleri sonucunda 71 bin öğrenci hiçbir tercihi yerleşemeyerek açık liseye yerleştirilmiştir. Bakanlık açık liseye yerleşen öğrencilerin daha sonra tekrar örgün liselere nakil işlemleri ile meşgul olmuştur. Bakanlık tarafından yapılan açıklamada 2015 yılının Kasım ayının ortasında halen açık lise öğrencilerinin nakil işlemlerinin devam ettiği belirtilmiştir.²³

TEOG ile ilgili başka bir husus eski sistemlere kıyasla sınav içeriği ve biçimi dolayısıyla sınav birincilerinde yaşanan enflasyondur. Bu durum bir yandan daha dezavantajlı bölgelerdeki öğrencilere eğitim kalitesi yüksek prestijli okullarda eğitim alma imkanı tanıırken diğer taraftan sınavın ölçücülüğü ile ilgili soru işaretlerine neden olmaktadır. Ayrıca pek çok tam puan alan öğrencinin olması, üst düzey okullarda sürekli bir nakil sirkülasyonunun yaşanmasına neden olmakta ve bu durum ders dönemi başladıktan sonra da devam etmekte ve hem okulları hem de velileri etkilemektedir. Bununla birlikte 2016 yılında önceki yıllara göre daha az sayıda öğrenci (980) tam puan alarak birinci olmuştur.²⁴ Ancak önceki yıllardan farklı olarak bu yıl Yerleştirmeye Esas Puanlar'ın (YEP) açıklanmasıyla birlikte birinci sayısı 59'a düşmüş ve bu birincilerin tümünü özel okul öğrencileri oluşturmuştur.²⁵ Bu durum

22. İpek Coşkun ve Müberra Görmez, “1. Yılında Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Reformunun Değerlendirilmesi”, *SETA Analiz*, Sayı: 114, (Ocak 2015).

23. “MEB Müsteşarı Tekin: Açıkta Kalan Öğrenciler Örgün Eğitime Yerleştiriliyor”, *Hürriyet*, 13 Kasım 2015.

24. “Ağustos Ayında Atama Yok, TEOG'da 980 Öğrenci Birinci Oldu”, *Hürriyet*, 15 Haziran 2016.

25. “Devlet Okulu İle Özel Okul Arasındaki Fark”, *Memurlar.net*, 5 Temmuz 2016, <http://www.memurlar.net/haber/594662>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

da okul notlarının YEP'e etki etmesinden dolayı daha başarılı görünen özel okul öğrencileriyle ilgili öğretmenler tarafından okul sınavlarının nesnel bir şekilde değerlendirilip değerlendirilmediğiyle ilgili soru işaretleri doğurmuştur.

Bu yıl da önceki yıla benzer şekilde özel okul tercihleri resmi okul tercihlerinden önce tamamlanmış ve böylece resmi okullarda boş kontenjan oluşmasının önüne geçilmiştir. Diğer taraftan özellikle prestijli özel okulların taban puanlarını yüksek belirlemeleri, buralarda eğitim almak isteyen pek çok öğrencinin kayıt yapamamasına sebep olmuş ve bu durum daha önce görülmemiş şekilde boş kontenjanların oluşmasına sebep olmuştur.²⁶

TEOG'la ilgili olarak ivedilikle yapılması gereken iki husus vardır: Öncelikle sınavın ölçücülüğü konusunda kapsamlı bir çalışmaya ihtiyaç vardır. İkinci olarak yerleştirme sisteminde ortaya çıkan kaosu Bakanlığa daha fazla yük oluşturmaması ve aileler için nakil süreçlerinin daha fazla çileye dönüşmemesi için sınavla öğrenci alan okul sayısının acilen azaltılması gerekmektedir. Zira dünyada bütün ortaöğretim kurumlarının öğrencilerini puan sıralamasına göre aldığı tek ülke Türkiye'dir.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINDA BAYRAK DEĞİŞİMİ

22 Mayıs'ta gerçekleşen AK Parti Olağanüstü Kongresi'nde Binali Yıldırım partinin yeni genel başkanı olarak seçilince hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir. İsmet Yılmaz kurulan 65. Hükümet'te Milli Eğitim Bakanı olarak göreve getirilmiştir. 24 Mayıs'ta görevine başlayan Yılmaz, bu tarihten itibaren sıklıkla eğitimde fırsat eşitliğine vurgu yapmış ve öğretmen kalitesinin önemine dikkat çekmiştir.²⁷

Bakan Yılmaz selefi Nabi Avcı'ya göre yönetim tarzıyla bir hayli farklılık sergilemektedir. Nispeten daha atak adımlar atan Bakan Yılmaz, son dönemde özellikle ikili eğitimin 2019 yılına kadar sonlandırılması, beşinci sınıfların hazırlık sınıfı yapılarak dil eğitimi verilmesi ve zorunlu okul öncesi eğitimin uygulamaya konulması gibi büyük dönüşümler vadeden açıklamalarıyla gündeme gelmiştir.²⁸ Bununla birlikte İsmet Yılmaz dönemi MEB'i bekleyen terör mağduru bölgelerdeki eğitim, Suriyeli çocukların eğitimi, mesleki ve teknik eğitim, öğretmen yetiştirme stratejisi gibi zorlu konu başlıkları vardır.

MAARİF VAKFI'NIN KURULMASI

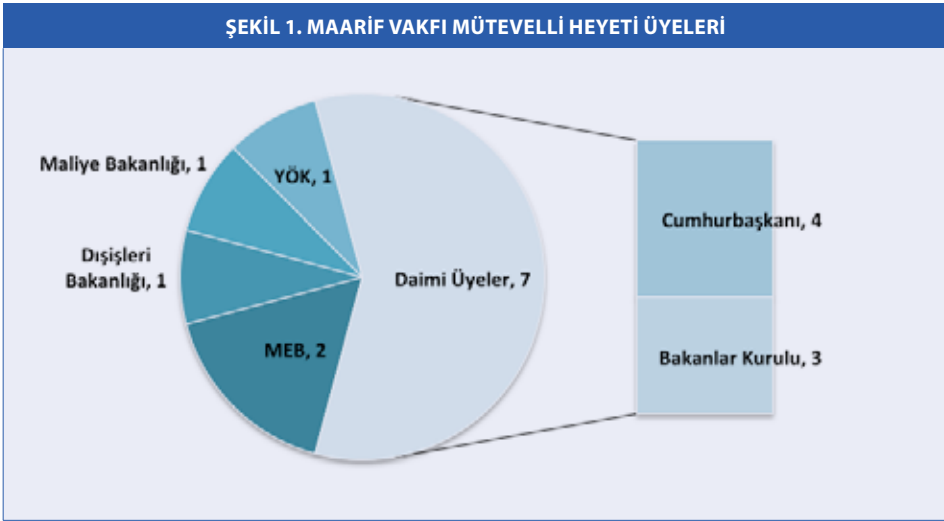
Türkiye halen 15 ülkede atmışın üzerinde okulla eğitim faaliyetleri sürdürmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bulunan bu okullara yerel halktan tevaccüh de yüksektir. Yurt dışındaki okullara eğitmen, yönetici, müfredat ve materyal hazırlama konusunda ise daha sistemli ve kurumsal bir tavra ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaca binaen

26. Pervin Kaplan, "Kolejde Yüksek Puan Boş Kontenjan Getirdi", *Haber Türk*, 4 Temmuz 2016.

27. "Bakan Yılmaz: Bir Nesil Yetiştirmek Bir Medeniyet İnşa Etmektir", Milli Eğitim Bakanlığı, 28 Mayıs 2016, <http://ookgm.meb.gov.tr/www/bakan-yilmaz-bir-nesil-yetistirmek-bir-medeniyet-insa-etmektir/icerik/794>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

28. "Prefabrik Eğitim", *Hürriyet*, 5 Ekim 2016.

28 Haziran'da yayımlanan *Resmi Gazete*²⁹ ile Maarif Vakfı kurulmuştur. “Merkezi İstanbul'da olan vakfın asıl amacı yurt dışındaki örgün ve yaygın eğitim süreçlerini okul öncesinden üniversiteye dek yürütmektir. Vakıf okul ve yurtlar açar; bu kurumlara eğitmen yetiştirir, bilimsel araştırmalar yapar ve faaliyette bulunduğu ülkenin mevzuatına uygun diğer eğitim faaliyetlerini yürütür. Öğrencilere burs ve nakdi yardım da veren vakıf, benzer faaliyette bulunan kurum ve kuruluşlarla da iş birliği yapabilir. Vakıf tarafından yurt dışında örgün ve yaygın eğitim kurumları açılan şehirlerde, diğer kamu kurum ve kuruluşları aynı amaçla başka birimler oluşturamaz.” Maarif Vakfı'nın mütevelli heyet şeması ise şöyledir:

Kaynak: ÖSYM

Maarif Vakfı'nı halihazırda özellikle FETÖ'ye ait okulların devralınması noktasında yoğun bir mesai beklemektedir. Dolayısıyla ilgili ülkelerde ikili ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla daha sık temasa ihtiyaç var. Bu temasların ilk somut sonucu Gine'de yaşandı ve Maarif Vakfı Gine'de bulunan FETÖ okullarını devraldı.³⁰ Geriye kalan yüzlerce FETÖ okulunun devralınması için vakfın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi elzem görünmektedir. Aksi halde bu okullar Türkiye aleyhine faaliyetlerini Türk bayrağı altında sürdürmeye devam edecektir.

FETÖ okullarının büyük bir kısmı gelişmekte olan ülkelerde olduğundan, yerel okulların eğitim standartları göz önüne alındığında yerel halk nezdinde daha cazip görünebilmekte ve ülkelerin elitleri çocuklarını bu okullara gönderebilmektedir. Bu durum doğal olarak Maarif Vakfı'nın sorumluluğunu daha da artırmaktadır. Her ne kadar 15 Temmuz darbe girişimine tanık olan dünya ülkeleri FETÖ ile mücadelede kendi önlemlerini alsalar da³¹ Vakfın da okulları devralma sürecinde alternatif olarak

29. “Türkiye Maarif Vakfı Kanunu”, *Resmi Gazete*, No: 6721, 28 Haziran 2016.

30. “Türkiye Maarif Vakfı Gine'deki Tüm FETÖ Okullarını Devraldı”, Anadolu Ajansı, 18 Ekim 2016.

31. “Şerif: Pakistan'daki Okullar Artık FETÖ Tarafından Yönetilmiyor”, Anadolu Ajansı, 27 Ağustos 2016.

ortaya konulacak modelin eskiyi aratmayacak nitelikte olması bu okulların hayatiyeti ve Türkiye'nin kamu diplomasisi açısından oldukça önemlidir.

MÜFREDAT ÇALIŞMALARI

2016'da eğitim alanında gerçekleşen bir başka önemli yenilik de müfredatın yeniden gözden geçirilmeye başlanmasıdır. MEB'in bir buçuk yıldır süren müfredat çalışmaları bu yıl sona gelindi. İlk olarak müfredatı sadeleştirecek olan MEB, bunun ardından ders sayısını, sonrasında ise kitap sayısını azaltmayı planlamaktadır.³² Bu çalışmalar gerçekleştirildikten sonra 2018-2019 eğitim öğretim yılında yeni müfredatla eğitime başlanması düşünülmektedir.³³ Bu kapsamda 15 Temmuz'da gerçekleşen darbe girişiminin ardından Talim Terbiye Kurulu, bazı ders kitaplarının KHK ile kamu kurumlarından ihraç edilen FETÖ mensupları tarafından yazılmış olmasından dolayı bu kitapların yeniden yazılmasına karar vermiştir.³⁴ Konuya ilişkin açıklama yapan MEB Müsteşarı Yusuf Tekin, ders kitaplarının kapatılan yayınevleri ile bir ilgisinin olup olmadığı, ihraç edilen öğretmenler tarafından yazılıp yazılmadığı, FETÖ ve kapatılan kurumlara ilişkin görsellerin bulunup bulunmadığına yönelik incelediklerini ve 58 kitapta sorun tespit ettiklerini belirtmiştir.³⁵ Tespit edilen kitapların yeniden yazılmayacağını ve sorunlu kısımlarının belirlenip çıkarılmasının ardından yeniden basılacağını belirten Tekin, yeni kitapların okullar açıldıktan bir hafta sonra öğrencilere dağıtılacağını ifade etmiştir.³⁶ Müsteşar Tekin'in yaptığı bir açıklamaya göre FETÖ'den dolayı ihraç edilen öğretmenlerin yazdıkları kitaplarda açık olmayan ancak örgüte ait kavramları çağrıştıran ifadeler kullanıldığı görülmüştür. Bu sebeple FETÖ ile ilişkili yazarların yazdığı kitapların ayrıca incelemeye alınması doğru bir karardır.

Türkiye birçok ülkeye göre oldukça zorlayıcı ve yoğun bir müfredata sahiptir. Bundan dolayı MEB'in müfredatta düzenlemeye gitmesi oldukça olumlu bir gelişmedir. Müfredat düzenlenirken sınıf, yaş ve zihinsel gelişim gibi faktörlerin de bir yandan göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

DERSHANELER VE ÖZEL OKULLAR

Dershanelerin dönüşüm süreci 14 Mart 2014'te MEB tarafından hazırlanan 6528 sayılı Kanun'un *Resmî Gazete*'de yayımlanması ile başlamıştır.³⁷ Mart 2014'te faal olan dershane sayısı 3 bin 530 iken bu sayı Şubat 2016 itibarıyla 743'e düşmüştür.

32. "Müfredat Hafifleyecek, Ders Saatleri Azalacak", *Haber Türk*, 8 Temmuz 2016.

33. "Müfredat Hafifleyecek, Ders Saatleri Azalacak".

34. "FETÖ'cülerin Yazdığı Ders Kitapları İmha Edilecek", *Haber Türk*, 8 Eylül 2016.

35. "Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Tekin: 58 Kitap Yeniden Basılıyor", *Anadolu Ajansı*, 16 Eylül 2016.

36. "Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Tekin: 58 Kitap Yeniden Basılıyor".

37. "2015'te Eğitim", *2015'te Türkiye*, (SETA, Ankara: 2016).

tür.³⁸ Dönemin Bakanı Nabi Avcı Mecliste yaptığı bir açıklamada 2014-2015 yılları arasında kapanan derslane sayısının 2 bin 698, açılan özel okul sayısının ise 3 bin 428 olduğunu belirtmiştir. Ayrıca 1.636 dershanenin de özel öğretim kurumlarına dönüştüğünü açıklamıştır.³⁹

Dershaneler ve derslane dönüşümünde bir alternatif olan özel öğretim kurumları için 2016 yılı oldukça hareketli geçmiştir. İlk olarak 2015 yılında Anayasa Mahkemesi dershanelerin dönüşümü ile ilgili kanun hükmünü iptal etmiş⁴⁰ Danıştay da özel öğretim kurumlarında en fazla 3 bilim grubunda kurs açılabileceği düzenlemesinin yürütmesini durdurmuştur. MEB de bunun üzerine Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliği 12 Nisan'da *Resmi Gazete*'de yayımlayarak 5 bilim grubunda kurs açılabilmesini sağlamıştır.⁴¹ Ardından 5 Ağustos'ta aynı yönetmelikte tekrar değişiklik yapılarak yeni açılacak özel öğretim kurslarının yalnızca bir bilim grubunda eğitim sağlayabileceğine karar verilmiştir.⁴² Mevcut özel öğretim kurslarının da 1 Temmuz 2018'e kadar bir bilim grubuna hizmet edecek şekilde uygun hale getirileceği belirtilmiştir.⁴³ Bu düzenlemenin ardından 29 Ekim'de yayımlanan 676 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında KHK'da faaliyette olan özel öğretim kurslarının 2018'e kadar beklemeyeceği, 1 Ağustos 2017 tarihinden itibaren bir bilim grubunda hizmet vereceği belirlendi.⁴⁴

676 sayılı KHK ile STK'lar ve belediyelerin açacağı ücretsiz kurs ve eğitim merkezleri de kapatıldı. Ancak 22 Kasım'da yayımlanan 678 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında KHK ile bu karar, yalnızca STK'ların eğitim ve kurs açmalarını yasaklar hale geldi.⁴⁵ Bu kararın alınmasının nedeni belediyelerin açtığı kurslarda ücretsiz eğitim gören birçok öğrencinin olmasıdır. STK'ların herhangi bir eğitim hizmeti vermesinin yasaklanmasının ardında ise eğitimin merkezleştirilme çabası olduğu söylenebilir. Özellikle farklı cemaat ve tarikatların açacağı kurslara yönelik önlem almak amacıyla bu maddenin eklendiği düşünülebilir. Anlaşılabileceği üzere derslane ve özel öğretim kursları ile ilgili birçok değişiklik oldu ve halen de olmaktadır. Bu değişikliklerin kısa aralıklarla gerçekleşmesi ise eğitim camiasındaki paydaşların her birini ayrı ayrı etkilemektedir.

7 Ağustos 2014 tarihinde *Resmi Gazete*'de yayımlanan "2014-2015 Eğitim ve Öğretim Yılında Özel Okullarda Öğrenim Görecek Öğrenciler İçin Eğitim

38. "Korsan' Dershanelerin Ruhsatları İptal Edildi", Anadolu Ajansı, 10 Şubat 2016.

39. "Bin 636 Derslane Özel Öğretim Kurumuna Dönüştü", Anadolu Ajansı, 30 Nisan 2016.

40. "Dershanelerin Özel Öğretim Kurumlarına Dönüşmesinin Yürütmesinin Durdurulması İstemine Ret", Anadolu Ajansı, 23 Şubat 2016.

41. "Özel Öğretim Kursları 5 Bilim Grubunda Hizmet Verecek", Anadolu Ajansı, 12 Nisan 2016.

42. "Özel Öğretim Kursları Sadece Bir Bilim Grubunda Hizmet Verecek", Anadolu Ajansı, 5 Ağustos 2016.

43. "Özel Öğretim Kursları Sadece Bir Bilim Grubunda Hizmet Verecek".

44. "Özel Öğretim Kurslarına Yeni Düzenleme", *Hürriyet*, 30 Ekim 2016.

45. "Yeni KHK ile Belediye Dershanelerine İzin", *Hürriyet*, 22 Kasım 2016.

ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ” ile birlikte MEB özel okullardaki öğrenci oranlarını artırmak amacıyla bu öğrencilere destek verme kararı almıştır.⁴⁶ Destek verilecek öğrenci belirlenirken ailenin gelir durumu, öğrencinin başarıları ve katıldığı yarışmalar gibi kriterler dikkate alınmaktadır. 3 Temmuz’da yayımlanan “MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile bu kriterlerden bazıları değiştirildi.⁴⁷ Buna göre Türkiye’yi uluslararası yarışmalarda temsil eden öğrencilerin puanı, ulusal yarışmalara katılan öğrenciye göre daha düşük olacak. Önceden ailesinin geliri bin TL’den düşük olan öğrencilere en yüksek puan verilirken artık geliri 5 bin TL’den düşük olan öğrencilere en yüksek puan verilecek. Ailenin veya öğrencinin engelli olması durumunda da öğrenci daha fazla puan alacak.⁴⁸ Önceki yönetmeliğe göre geliri örneğin 5 bin TL olan bir ailenin üyesi bir öğrenci ancak 250 puan alabilmekteydi.⁴⁹ Yeni yönetmelikle bu öğrenciler 350 puan alabilmektedir dolayısıyla eğitim öğretim desteği alma ihtimali de yükselmektedir. Aile gelirinin minimum değerinin 5 bin TL’ye yükseltilmiş olması ve engelli bireye daha yüksek puan verilmesi önemli gelişmelerdir. Türkiye’deki özel okul fiyatları da düşünüldüğünde bu uygulama sosyal devlet anlayışına son derece uygundur.

Bu teşviklerin etkili olduğu 2016 yılında en iyi şekilde gözlemlenmiştir. Mart ayı verilerine göre devletin verdiği teşviklerle özel okula giden toplam öğrenci sayısı geçen seneye göre rekor bir artışla yüzde 47’ye ulaşarak 1 milyon 150 bin olmuştur.⁵⁰ Bu sayıya temel liseye giden 192 bin 600 öğrenci de dahildir. Nisan-Mayıs aylarında yayınlanan MEB Örgün Eğitim istatistiklerine göre ise bu sayı 1 milyon 174 bindir.⁵¹ Bu hem sevindirici hem de düşündürücü bir gelişmedir. Özel okullardaki öğrenci sayısının yalnızca bir yılda yaklaşık yüzde 50 artması ebeveynlerin devlet okullarındaki eğitim kalitesi algısı hakkında düşündürmektedir. Öte yandan yeni yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle gelen puanlama değişikliklerinin de önümüzdeki senelerde özel okula gitme tercihini artıracakı düşünülebilir.

6 Ağustos’ta yayımlanan “2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılında Özel Okullarda Öğrenim Görecek Öğrenciler için Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ” de okul öncesi, ilköğretim, ortaokul, lise ve temel lise için toplam 340 bin öğrenciye eğitim ve öğretim desteği verileceği belirtilmiştir.⁵² Destek miktarı ve ilk defa destek verilecek öğrenci sayısı Tablo 2’de görülmektedir.

46. “2015’te Eğitim”, 2015’te Türkiye.

47. “Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, *Resmî Gazete*, 3 Temmuz 2016.

48. “İşte Özel Okula Teşvikte Değişen Şartlar”, *Haber Türk*, 4 Temmuz 2016.

49. “Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, *Resmî Gazete*, 23 Temmuz 2015.

50. “Özel Okul Öğrenci Sayısında Rekor Üstüne Rekor Kırıldı”, *Anadolu Ajansı*, 2 Mart 2016.

51. *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015/16*, (MEB, Ankara: 2016).

52. “2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılında Özel Okullarda Öğrenim Görecek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ”, *Resmî Gazete*, 6 Ağustos 2016.

TABLO 2: EĞİTİM ÖĞRETİM DESTEĞİ VERİLEN OKUL TÜRLERİ, DESTEK TUTARLARI VE ÖĞRENCİ SAYILARI			
S. No	Okul Türü	Destek Tutarı (TL)	İlk Defa Destek Verilecek Öğrenci Sayısı
1	Okul Öncesi Eğitim Kurumu	2.860	6.000
2	İlkokul	3.440	15.000
3	Ortaokul	4.000	15.000
4	Lise	4.000	15.000
5	Temel Lise	3.440	24.000
Toplam		17.740	75.000

Kaynak: Resmi Gazete

Bu destekler için MEB tarafından bu eğitim öğretim yılı sonuna kadar bütçe-den 3 milyar 133 milyon 422 lira ödemede bulunulacaktır.⁵³ Yalnızca özel okullara gidecek öğrencilere verilecek destek miktarı düşünüldüğünde dahi MEB'in neden her sene bütçedeki en büyük payı aldığı anlaşılmaktadır. MEB'in 2015-2016 eğitim öğretim yılı verilerine göre Türkiye'deki özel okul sayısı 9 bin 581'dir.⁵⁴ Bu okullara giden öğrenci sayısı yaklaşık 1,7 milyon ve bütün öğrencilere oranı ise yüzde 7,5'tir.⁵⁵ Yapılması gereken özel okul desteklerinin belli bir orana kadar devam ettirilmesidir. Böylelikle uluslararası standartlar yakalanacaktır.

PROJE OKULLARI

Proje okulları 1 Eylül'de *Resmi Gazete*'de yayımlanan "MEB Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği" ile birlikte resmi bir statü kazandı. Yönetmelik ile yurt içi ve yurt dışında yerli veya yabancı kurum ve kuruluşlarla ya da başka ülkelerle iş birliği anlaşmaları çerçevesinde kurulan ve ulusal veya uluslararası proje yürüten okul ve kurumlar ile belirli eğitim reformu ve programları uygulayan okulların proje okulu olarak belirlenmesi, buralarda yapılacak öğrenci seçimi, öğretmen atamaları ve yönetici görevlendirmelerine ilişkin esaslar belirlenmiş oldu.⁵⁶ Yönetmelikte proje okulunu belirlemek üzere bakanlık müsteşarı ya da bir müsteşar yardımcısı başkanlığında bir komisyon kurulması ve bu komisyonda insan kaynakları genel müdürü, okul/kurumun bağlı bulunduğu ilgili genel müdür, okul/kurumun bağlı bulunduğu ilin milli eğitim müdürü ve projenin niteliğine göre davet edilecek uzmanların yer alması kararlaştırıldı. Yönetmelikte belirtildiği üzere bir okulun proje okulu statüsü kazanabilmesi için aşağıdaki şartlardan en az ikisini sağlaması istenecektir:

- "Uygulanacak projenin niteliğine uygun kendi türünde fiziki altyapı, donanım, insan kaynağına sahip olması; eğitsel ve sosyal faaliyetler bakımından

53. "MEB'in Özel Okul Teşvikleri 3 Milyar Lirayı Aştı", Anadolu Ajansı, 9 Kasım 2016.

54. *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015/16*.

55. *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015/16*.

56. "Milli Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği", *Resmi Gazete*, 1 Eylül 2016.

- bulunduğu yerleşim yerindeki diğer okullar arasında ön plana çıkması
- Bakanlıkça ulusal veya uluslararası düzeyde yeni ya da farklı bir program veya projeyi uygulayan veya uygulanması planlanan okul olması
- Kamu kurum/kuruluşları, organize sanayi bölgesi, serbest ticaret bölgesi, ilgili alanda büyük ölçekli işletme veya sivil toplum kuruluşları ile görev alanına uygun kendine has uygulamalar ve kapsamlı çalışmalar içeren konularda protokol yapması
- Alana ait bir dal programında eğitim yapan mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu olması
- Bakanlığın kabul ettiği uluslararası yetkili kurum ve kuruluşlarca akredite edilmiş olması
- Merkezi sınavlarda kendi türünde başarı ortalamasına göre il genelinde ilk beş dereceye sahip olması
- Okulun açılış tarihi, yapısı veya yetiştirdiği devlet adamları itibarıyla tarihi nitelik taşıması”⁵⁷

Böylece başvuru yapan okullar içerisinde il milli eğitim müdürlüğü ve proje belirleme komisyonunca uygun bulunanlar, okul/kurumun bağlı bulunduğu genel müdürlüğün teklifi ve bakanın onayı ile proje okulu statüsü alabilecek. Bir okulun resmi olarak proje okulu statüsü alabilmesi için standartlarının net bir şekilde belirlenmesi ve bu standartlara uygunluğunun denetlenebilmesi son derece önemlidir. Yönetmelikte yer alan şartlara bakıldığında proje okulu olan eğitim kurumunun bölgedeki diğer okullardan gerek akademik başarı gerekse sosyal ve eğitsel bakımdan fiziksel altyapı ve donanımının daha ön planda olması gibi isabetli şartlar yer almaktadır. Ayrıca okulun yetiştirdiği devlet adamları itibarıyla tarihi nitelikte olması gibi standardı belirsiz ve değerlendirmesi güç şartlar da yer almaktadır.

Proje okullarını diğer okullardan ayıran en önemli faktörler ise öğrenci seçimi, öğretmen ataması ve yönetici görevlendirmeleridir. Yönetmeliğe göre proje okullarına öğrenciler, gerekli görülmesi halinde okul yönetimince yapılacak yazılı veya hem yazılı hem sözlü sınav sonucuna göre seçilebilecektir.⁵⁸ Böylece merkezi sınavların yanı sıra okullar kendi sınavlarını yaparak öğrencilerini kendileri belirleyebilecektir. Proje okullarının yaptıkları sınavlar ile başarı yönünden daha seçkin öğrencileri almak istemesi beklenebilir ancak bu süreçte keyfi uygulama ve kayırmaların olmaması için izleme ve denetlemenin de sağlıklı bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Yönetmelikte proje okuluna görevlendirmesi yapılacak yöneticilerin belirlenmesinde okulun türüne uygun öğretmen olarak atanabilecek nitelikte olması ve okutabileceği ders bulunması gibi genel şartların yanı sıra bazı özel şartlar da aranmaktadır. Müdür olarak görevlendirileceklerin daha önce müdür olarak görev yapmış olması, müdür başyardımcısı olarak en az iki yıl görev yapmış olması, kurucu müdür, müdür

57. “Milli Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği”.

58. “Milli Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği”.

yardımcısı ve müdür yetkili öğretmen olarak ayrı ayrı veya müdür başyardımcılığı dahil toplam en az üç yıl görev yapmış olması ve bakanlığın şube müdürü veya daha üst unvanlı kadrolarında daha önce görev alması şartlarından en az birini taşıması beklenmektedir. Bu kriterlerden en az birini taşıyan adaylar arasından ise yüksek lisans veya doktora yapmış olanlara öncelik verileceği de yönetmelikte yer almaktadır.

Bunun yanı sıra öğrencilerinin tamamının kız olduğu okulların müdürleri ile müdür yardımcılardan en az birinin kadın adaylar arasından görevlendirilmesi kararlaştırıldı. Müdür yardımcısı sayısının üç olduğu karma okullarda ise yardımcılardan en az birinin kadın olması belirtildi. Ayrıca yönetmelikte, fen liselerinin müdürleri Matematik, Fizik, Kimya veya Biyoloji alan öğretmenleri arasından; güzel sanatlar liselerinin müdürleri Türk Dili ve Edebiyatı, Görsel Sanatlar/Resim veya Müzik alan öğretmenleri arasından; sosyal bilimler liselerinin müdürleri Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, Psikoloji veya Yabancı Dil öğretmenleri arasından; spor liselerinin müdürleri Beden Eğitimi öğretmenleri arasından; mesleki ve teknik eğitim kurumlarının müdürlerinin okulda uygulanan meslek alanları itibarıyla atanabilecek atölye ve laboratuvar öğretmenleri arasından görevlendirileceği bildirildi. Okul müdürünün okul türüyle aynı branştan olması ile yönetim başarısı arasında her zaman doğru orantı olmayabilir. Dolayısıyla okul müdüründen ziyade yardımcılardan birinde bu kriterin aranması daha yerinde olurdu.

Proje okullarında görev alacak öğretmenlerin atamasında adaylık süresi dahil en az 4 yıl öğretmenlik yapmış olması, zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlamış ya da bu yükümlülüğünden muaf tutulmuş olması, son 4 yıl içinde adli veya idari soruşturma sonucu aylıktan kesme ya da daha üst ceza almamış olması veya soruşturma sonucu görev yerinin değiştirilmemiş olması ve son olarak atanacağı eğitim kurumunun bulunduğu ilde görev yapıyor olması⁵⁹ gibi şartlar aranmaktadır. Öğretmenlerin atamasında ise yöneticilerin görevlendirilmesindeki gibi diğer okullardan ayırıcı özel şartların yer almadığı görülmektedir. Ayrıca bu okullara 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 38. maddesine göre öğretim elemanları ders vermek üzere görevlendirilebilecektir.⁶⁰ Bu okullardaki öğrencilerin akademisyenlerden ders almaları farklı alanlarda tecrübe kazanmaları adına önemlidir.

Son olarak yönetmelikte proje okullarının izleme ve değerlendirme kriterlerine bakıldığında, eğitim kurumu müdürlüğü tarafından projelerin izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla gerekli bilgilerin toplandığı yer almaktadır. Ancak "gerekli bilgiler"den maksadın ne/neler olduğu açıkça belirtilmediği için muğlak kalmaktadır. Bununla birlikte yine okul müdürlüğü tarafından her ders yılı sonunda yıl boyunca yapılan eğitim öğretim faaliyetleri, özgün uygulamalar, elde edilen kazanımlar ve yeni uygulamalara ait önerilerin yer aldığı bir rapor hazırlanır. Hazırlanan bu raporun okulun bağlı olduğu genel müdürlük ile proje yürütücüsü olan genel müdürlük

59. Proje yürütücüsü genel müdürlük veya okulun bağlı bulunduğu genel müdürlükçe aksi ayrıca kararlaştırılmadıkça.

60. "Milli Eğitim Bakanlığı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği".

tarafından analiz edileceği bildirilmiştir. Ancak burada da başarılı bir proje okulundan beklenen kazanımların neler olduğu, yapılacak olan analizin hangi kriterler ve hangi modellerle değerlendirmesinin yapılacağı bildirilmemiştir. Ayrıca proje okulu belirleme komisyonunun okulların izleme ve değerlendirmesinde rol almadığı da görülmüştür. Bu nedenle yönetmeliğin eksik kalan kısımlarının yeniden düzenlenmesi; bunun için ilgili kişi, kurum ve uzmanlarla iş birliği yapılması gereklidir.

ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Okul öncesi eğitime katılımın oranı giderek artış göstermektedir. Dönemin Bakanı Nabi Avcı Okul Öncesi Eğitim Zirvesi'nde yaptığı konuşmada “son iki yılda okul öncesi eğitime katılan çocuk sayısında 150 binlik bir artış” sağlandığını belirtmiştir.⁶¹ MEB tarafından bir süredir okul öncesi eğitimin önemine yönelik açıklamalar yapılmaktadır. Bunlar arasında okul öncesi eğitimin ileride suça karışma oranını düşürdüğü bulgusu da bulunmaktadır. Bu sebeple AK Parti hükümetleri de bir süredir okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi ile ilgili çalışmalar gerçekleştirmektedir. Ancak okul öncesine giden öğrencinin örneğin ergenliğe geçtiğinde daha az suç işlemesinin tek sebebi aldığı eğitim değildir. Türkiye bazında da düşünülecek olursa yaşadığı ilçe/semt/mahallenin sosyoekonomik durumu, dezavantajlı bir bölge olup olmaması, ailesinin sosyoekonomik ve kültürel durumu da suç oranını etkilemektedir. Zaten okul öncesi eğitime katılan öğrencilerin büyük bir kısmı dezavantajlı bölgelerde yaşamayan ailelerin çocuklarıdır.

4 Ekim'de 2017-2019 dönemi Orta Vadeli Programı'nı (OVP) açıklayan Başbakan Binali Yıldırım, okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirileceğini belirtmiştir.⁶² Bunun üzerine MEB hazırlıkları hızlandırmış ve 54-66 aylık çocukların zorunlu okul öncesi eğitime katılımı için akademisyen ve öğretmenlerden oluşan bir komisyon, materyal ve müfredat çalışmalarına başlamıştır.⁶³ Gelecek yıl eğitim bölgelerinden seçilecek okullarda pilot uygulamanın başlatılacağı, 2019 yılında ise zorunlu hale geleceği belirtilmiştir. Ayrıca derslik eksikliği olan ve zorunlu okul öncesi eğitimin gerekli olduğu bölgelerde 336 adet mobil sınıf planlaması da yapılmıştır.⁶⁴

Okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi anlamlı değildir. Ancak derslik eksikliği olan dezavantajlı bölgelerde mobil sınıflar oluşturularak oradaki çocukların eğitime katılımını sağlamak son derece anlamlı ve gereklidir. Bu uygulamanın “zorunlu okul öncesi eğitim” şeklinde ülke geneline yayılmasındansa bölgesel ve yerel olarak zorunlu hale getirilmesi daha doğru olacaktır. Böylelikle dezavantajlı bölgeler belirlenip oradaki öğrencinin eğitime katılımını sağlamak bu çocukların ileriki hayatları için de avantaj sağlayacaktır.

61. “Bakan Nabi Avcı: Son İki Yılda 150 Bin Çocuk Daha Erken Eğitime Katıldı”, *Hürriyet*, 9 Nisan 2016.

62. “Başbakan Yıldırım: Okul Öncesi Eğitim Zorunlu Hale Gelecek”, *Hürriyet*, 4 Ekim 2016.

63. “MEB'de Zorunlu Okul Öncesi Eğitim İçin Müfredat' Mesaisi”, *Anadolu Ajansı*, 10 Kasım 2016.

64. “MEB'de Zorunlu Okul Öncesi Eğitim İçin Müfredat' Mesaisi”.

BEŞİNCİ SINIFIN HAZIRLIK SINIFI OLMASI TARTIŞMALARI

2016'da en önemli tartışmalardan biri beşinci sınıfın yabancı dil hazırlık sınıfı yapılması ile ilgilidir. Bakan Yılmaz 6 Ekim'de yaptığı açıklamada beşinci sınıflara hazırlık mahiyetini kazandıracak şekilde İngilizcenin ağırlığının artırılacağını belirtmiştir.⁶⁵ Buradaki amacı ana dillerini bilerek mezun olan öğrencilerin aynı zamanda İngilizceyi de okuyup anlayacak seviyeye gelmelerini sağlamak olduğunu ekledi. Bu uygulama için ise öğretmen sayısının yeterli olduğunu ifade etmiştir.⁶⁶ Bu konuda çalışmalara başlayan Bakanlığın oluşturduğu muhtemel programlardan biri haftalık 16-20 saat yabancı dil içermektedir.⁶⁷ Öncelikle pilot uygulamanın başlatılacağı, ardından Türkiye genelinde uygulanacağı belirtilen programda, şu an beşinci sınıfta okutulan diğer derslerin dört, altı, yedi ve sekizinci sınıflarda okutulması ihtimaller arasında yer almaktadır.⁶⁸

Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz'ın öğretmen sayısının yeterli olduğu açıklamasına karşın Eğitim-Bir-Sen'in çalışmasına göre halihazırda yaklaşık 12 bin 600 İngilizce öğretmeni açığı bulunmaktadır. Bu çalışmaya göre beşinci sınıflarda Yabancı Dil saatinin üçten altıya çıkarılması durumunda 20 bine yakın öğretmen ihtiyacı olacaktır. Ders sayısının 15 veya 18'e çıkması durumunda ise yaklaşık 40-46 bin Yabancı Dil öğretmenine ihtiyaç duyulacaktır. Buna göre atanmayı bekleyen Yabancı Dil öğretmenlerinin tamamı atansa dahi bu sayı Yabancı Dil ders sayısının altı olduğu model için bile yeterli olamamaktadır. Bir başka eleştiri ise henüz Türkçeye dair beceriler bile yeterince kazandırılmazken Yabancı Dil ağırlıklı bir beşinci sınıfın ne kadar başarılı olacağıdır. Ayrıca öğrenmeye en açık olan dönemde Yabancı Dile ağırlık verilerek diğer derslerin ihmal edileceği endişesi de bulunmaktadır. Beşinci sınıfta okutulan derslerin, diğer sınıflara aktarılmasının ileriki sınıflarda yoğun bir müfredata sebep olacağı veya kültür-sanat derslerinden bazılarının ders saatlerinin azaltılmasına da yol açabileceği üzerinde de durulmalıdır. Bununla beraber diğer yıllarda İngilizce eğitim verileceği gibi bir algı oluşturan "hazırlık" sınıfının, diğer dersler Türkçe işlendiği takdirde başarılı olamayacağı da yapılan eleştiriler arasındadır.⁶⁹

Bütün bunlar değerlendirildiğinde beşinci sınıfın hazırlık sınıfı yapılması için birçok düzenlemenin daha gerektiği görülmektedir. Öncelikle yapılması gereken zaten yeterince yüksek olan yabancı dil ders sayısının değil verilen eğitimin kalitesinin artırılmasına çalışılmasıdır. Bununla birlikte yalnızca beşinci sınıfın yabancı dil ağırlıklı olup ilerleyen sınıflarda verilecek eğitimin Türkçe olması "hazırlık" sınıfının

65. "Beşinci Sınıflara Yabancı Dil Ağırlıklı Eğitim", Anadolu Ajansı, 6 Ekim 2016.

66. "Beşinci Sınıflara Yabancı Dil Ağırlıklı Eğitim".

67. "MEB'de "Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı" Mesaisi", Anadolu Ajansı, 7 Ekim 2016.

68. "MEB'de "Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı" Mesaisi".

69. Bekir S. Gür, Zafer Çelik ve Serkan Yurdakul, "Beşinci Sınıfın Yabancı Dil Dersi Ağırlıklı Hale Getirilmesi: Zorluklar, Riskler ve Alternatifler", Eğitim-Bir-Sen Araştırma Merkezi, (EBSAM: 2016).

amacına hizmet etmemiş olacaktır. Dolayısıyla bu konu üzerine bir süre daha çalışma yapılmalı, hazırlık sınıfı oluşturulacaksa dahi bu konuya dahil diğer bütün meseleler (öğretmen açığı, altyapı vb.) derinlemesine düşünülmelidir.

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLERİN EĞİTİMİ

2011 yılından itibaren Suriye'de süren çatışmalar neticesinde milyonlarca Suriyeli ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Batılı ülkelerin aksine Türkiye uyguladığı açık kapı politikası sayesinde üç milyona yakın Suriyeliye ev sahipliği yaparak yaşanan büyük göç dalgasından en fazla etkilenen ülke olmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) güncel istatistiklerine göre halen Türkiye'de bulunan Suriyeli sayısı 2.769.991'dir. Bunların 255 bin 922'si Türkiye'nin 10 ilinde kurulan 26 Geçici Barınma Merkezinde, geri kalan 2 milyon 514 bin 69'u ise barınma merkezi dışında yaşamlarını sürdürmektedir.

Beş yılı aşkın süredir Türkiye'de bulunan Suriyelilerin adaptasyonlarının sağlanması için çeşitli sosyal politikalar geliştirilmektedir. Şüphesiz bu politikaların başında hayati önem taşıyan Suriyelilerin eğitimleri gelmektedir. Nitekim Türkiye'de bulunan Suriyeli nüfusun yaklaşık yarısını (1 milyon 312 bin 390) 0-18 yaş grubu oluşturmaktadır.⁷⁰ Okul çağında (5-18 yaş arası) bulunan Suriyelilerin toplam sayısı ise 925 bin 62'dir. Dahası 0-4 yaş arasında bulunan ve önümüzdeki yıllarda eğitim almaya başlaması beklenen çocuk nüfusu ise 387 bin 328'dir. Dolayısıyla bu istatistikler Suriyelilerin eğitiminde kısa, orta ve uzun vadeli planların yapılmasının ehemmiyetini göstermektedir.⁷¹

2012 yılından bu yana Suriyelilerin eğitimine dair çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunların başında STK'ların öncülük ettiği ve MEB'in desteklediği Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) gelmektedir. Kendi dilleri, kendi müfredatları ve kendi öğretmenleri ile eğitim gören Suriyeli öğrenciler için GEM'ler birincil alternatif olarak görülmektedir. Ancak Suriyelilerin uzun yıllar daha Türkiye'de kalacakları gerçeğinden hareketle GEM'lerin toplumsal uyumu sağlama noktasında yetersiz kalacağı söylenebilir.⁷² Bu nedenle ikinci ve daha kalıcı bir alternatif olarak MEB tarafından Suriyeli çocukların Türkiye'ye ve Türk toplumuna uyumlarını hızlandırmak ve sağlıklı bir uyum sürecinden geçmeleri için devlet okullarında eğitim görmeleri sağlanmıştır. MEB yetkilileri yaklaşık 300 bini GEM'lerde, 150 bini ise devlet okullarında olmak üzere toplam okullaşan Suriyeli çocuk sayısının yaklaşık 450 bin olduğunu açıklamıştır.⁷³ Yine MEB verilerine göre 2015-2016 eğitim-öğretim yılında okullaşan Suriyeli çocuk sayısının 290 bin civarında olduğu göz önüne alındığında bir yıl içerisinde

70. "Geçici Koruma", Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_%20icerik, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

71. Müberra N. Emin, "Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi", *SETA Analiz*, Sayı: 153, (Şubat 2016).

72. İpek Coşkun ve Müberra N. Emin, "Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Tehditler", *SETA Rapor*, Sayı: 69, (Ekim 2016).

73. "Türkiye'de öğrenim gören Suriyeli öğrenci sayısı 450 bini geçti", *Hürriyet*, 26 Ekim 2016.

sağlanan hızlı artış oldukça olumludur. Ancak henüz okullaşmayı bekleyen yaklaşık 475 bin Suriyeli çocuk olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu konuda halen uzun vadeli ve kalıcı politikalara ihtiyaç vardır.

SETA Vakfı olarak 2012 yılından itibaren Suriyelilerin eğitimleri konusunda yapılan saha gözlemleri, toplantı ve çalıştaylar neticesinde yayımlanan bir raporda Suriyelilerin eğitime erişimleri noktasında yaşanan sorunlar ele alınmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Raporda öne çıkan sorunların başında Suriyeli ailelerin yetersiz sosyoekonomik durumları gelmektedir. Maddi durumun yetersizliği Suriyeli kız çocuklarının erken yaşta evlenmesine, erkek çocukların ise vasıfsız işçi ve düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmasına neden olmaktadır. Bilhassa ortaokul ve lise çağındaki okullaşma oranlarının bu gerekçelerle ilkokuldan daha düşük olduğu görülmektedir.⁷⁴ Raporda vurgulanan bir diğer önemli sorun alanı ise dildir. Dil engeli nedeni ile Suriyeli öğrenci ve veliler devlet okullarından ziyade GEM'leri tercih etmektedir. Türkiye'de yabancılara bilhassa okul çağındakilere yönelik nitelikli düzeyde Türkçe eğitimi verecek eğitici materyal ve metodoloji yoksunluğu ciddi bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Bu nedenle dil eğitimi hususunda bu alanda uzman kişi, kurum ve kuruluşlarla (TÖMER, Yunus Emre Enstitüsü vs.) daha aktif işbirlikleri gereklidir.⁷⁵

MEB Suriyelilerin eğitime erişimleri önündeki bu engelleri aşmak ve okullaşmayı artırmak adına bu yıl yeni bir yol haritası oluşturmuştur. Öncelikle MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı "Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı"nın oluşturulması⁷⁶ MEB bünyesinde Suriyelilerin eğitimi ile ilgili muhatap bir birimin kurulması, bu konunun daha yakından izlenmesi ve sorunların tespit edilip hızlı bir şekilde çözüm bulunması adına son derece önemlidir. Yine yol haritası kapsamında devlet okullarında öğrenim gören Suriyeli öğrencilere yönelik kendi dil ve kültürlerini yaşatmaları amacıyla ders saatleri dışında Arapça eğitim programları uygulanması planlanmıştır. Bununla birlikte toplumsal uyumu hızlandırmak için Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde hem Suriyeli öğrencilere hem de velilerine yönelik Türkçe dil kursları açılması kararlaştırılmıştır.⁷⁷

Ayrıca sosyoekonomik durumu yetersiz olan Suriyeli ailelerin çocuklarını okula göndermeleri şartı ile maddi destek sağlanması hedeflenmiştir. Suriyelilerin eğitimi konusunda farkındalığın artırılması amacıyla öğretmen, idareci ve diğer okul personellerine hizmet içi eğitim verilmiştir.⁷⁸ Yine 2016-2017 eğitim öğretim dönemi itibarıyla lise çağındaki Suriyeli çocukların meslek liseleri ve imam hatip liselerine

74. Coşkun ve Emin, "Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Tehditler".

75. Coşkun ve Emin, "Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Tehditler".

76. "Suriyeli Çocukların Eğitimi İçin Yol Haritası Belirlendi", Milli Eğitim Bakanlığı, 22 Ağustos 2016. <http://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi-belirlendi/haber/11750/tr#>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

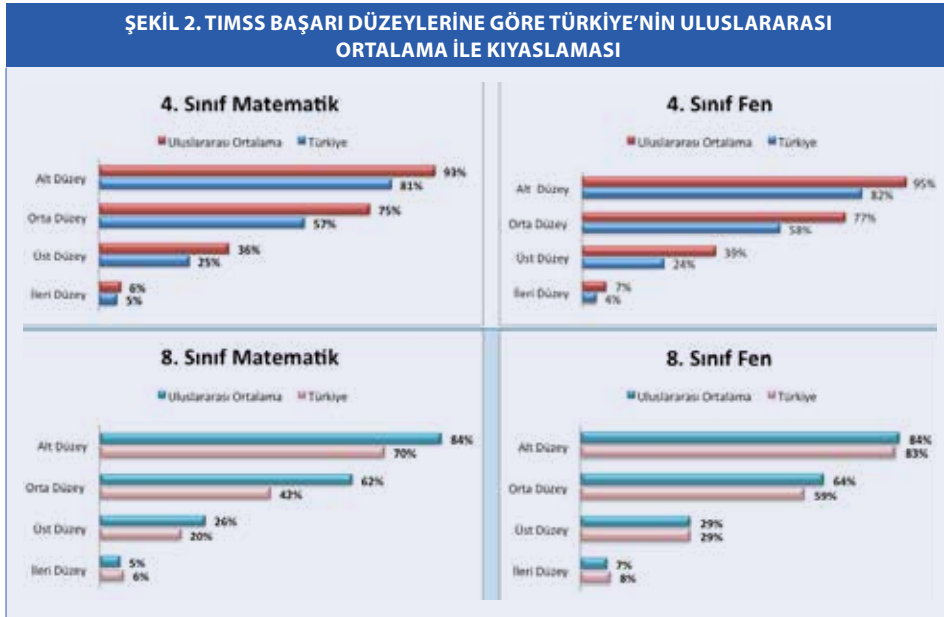
77. "Suriyeli Çocukların Eğitimi İçin Yol Haritası Belirlendi".

78. "Suriyeli Öğretmenlere Hizmet İçi Eğitim", *Hürriyet*, 30 Ağustos 2016.

geçişlerine olanak sağlanmıştır.⁷⁹ MEB'in Suriyelilerin eğitime erişimlerinin sağlanması noktasında aldığı bu kararlar son derece isabetlidir. Alınan bu kararlar kadar bu politikaların sağlıklı ve kalıcı bir şekilde hayata geçirilmesi de Suriyeli çocukların kayıp bir nesle dönüşmemesi adına önem arz etmektedir.

ULUSLARARASI SINAVLAR: TIMSS VE PISA SONUÇLARI

1995 yılından beri her dört yılda bir uygulanan müfredat temelli bir sınav yapan Uluslararası Fen ve Matematik Eğilimleri Araştırması (TIMSS), 29 Kasım'da 2015 yılı sonuçlarını açıkladı. Uluslararası Eğitim Başarılarını Derecelendirme Kuruluşu (IEA) ve Boston College iş birliğiyle yapılmakta olan TIMSS, dördüncü sınıf ve sekizinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin Fen ve Matematik alanlarındaki becerilerini ölçmektedir. İlk kez katıldığı 1999'dan beri Türkiye'nin TIMSS skorlarında yükselme eğilimi vardır. TIMSS 2015 sonuçlarına bakıldığında Türkiye'nin önceki yıllara göre ülkeler arasındaki sıralamasında büyük bir değişim olmadığı görülmektedir.⁸⁰ Ancak TIMSS yetkilileri tarafından hem Matematik hem de Fende puanlarda görülen yükseliş eğiliminden övgüyle bahsedilmiştir.⁸¹

Kaynak: SETA

79. "Suriyeli Öğrenciler Meslek Lisesine Gidebilecek", Anadolu Ajansı, 12 Ağustos 2016.

80. SETA Eğitim ve Sosyal Politikalar Direktörlüğü, "TIMSS 2015'in Anlattıkları", *SETA Perspektif*, Sayı: 157, (Aralık 2016).

81. Michael O. Martin, vd. *TIMSS 2015 International Results in Mathematics*, (IEA TIMSS&PIRLS International Study Center&Lynch School of Education, Boston College: 2016).

2000 yılından beri her 3 yılda bir uygulanan Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı'nın (PISA) 2015 sonuçları ise 6 Aralık'ta açıklandı. Beceri temelli bir sınav olan PISA, 15 yaş grubundaki öğrencileri Fen, Matematik ve okuma alanlarında ölçmektedir. 2015 yılında 72 ülkenin katıldığı PISA'da, önceki sınavlarda üstün başarı gösteren Finlandiya dahil pek çok ülkenin skorlarında düşüş yaşanmıştır. Türkiye için de benzer bir tablo söz konusudur.⁸² PISA 2015 sonuçlarıyla ilgili sık tartışılan bir husus Türkiye örneklemeyle ilgili olmuştur. Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz Mecliste yaptığı açıklamada örnekleme dahil edilen öğrenci oranının Anadolu liseleri için yüzde 38, mesleki ve teknik liseler için yüzde 36, imam hatip liseleri için yüzde 14 ve fen liseleri için ise yüzde 2,1 olduğunu açıklamıştır. Bu durumun ise üst düzey becerilere sahip olan öğrencilerin temsil edilememesine ve dolayısıyla sonuçların olduğundan daha alt düzeyde görünmesine neden olduğunu ifade etmiştir.⁸³ Benzer husus PISA'nın "Eğitimde Üstün Başarı ve Eşitlik" raporunda da dile getirilmiş ve üst düzey becerilere sahip öğrencilerin (yüzde 30) düzeyinin sonuçlara yansıtılamadığı ifade edilmiştir.⁸⁴

PISA ve TIMSS gibi uluslararası sınavlarda elde edilen sonuçlar eğitimin mevcut durumunu değerlendirmek açısından önemlidir. TIMSS'in hem Türkiye hem de diğer ülkeler için önemi daha çok müfredata dayalı sorulara yer vermesidir. Bu anlamda eğitim sistemlerinin mevcut kalitesini ölçmek açısından da önemli bir araçtır. Ayrıca Türkiye'nin dünya eğitim liginde kendini kıyaslayabileceği bir platformdur. Benzer şekilde PISA da öğrencilerin bilgiyi kullanma becerisini ölçmekte olup Türkiye'nin uluslararası sahadaki düzeyini göstermesi açısından önemlidir. Bu anlamda Türkiye'nin hem bu sınavlardan kendisi için gerekli sonuçları çıkartarak yaptığı iyileştirmelere devam etmesi hem de bu tür izleme sınavlarına katılmaya devam etmesi önemlidir. Ayrıca bu tür izleme sınavlarının ulusal ölçekte de gerçekleştirilmesi öğrenci başarısının gözlemlenmesi açısından elzemdir. Ortaya çıkan tabloda atılacak en önemli politik adım özellikle akademik olarak dezavantajlı öğrenciler için telafi mekanizmalarının daha güçlü bir şekilde ihdas edilmesidir.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TEŞKİLAT KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK

"Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ilk olarak 24 Mayıs 2016 tarihinde Meclise sunulmuştu. Bu tasarının amacı görev, yetki ve teşkilata ilişkin değişiklikler yapılması; çıraklık eğitimi ve staj altyapısının güçlendirilmesi; YÖK ile ÖSYM Başkanlığına ilişkin düzenleme-

82. "PISA 2015 Results in Focus", OECD, <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

83. "Bakan Yılmaz, TBMM Genel Kurulunda MEB'in 2017 Yılı Bütçesi Üzerinde Konuştu", MEB, 11 Aralık 2016, <http://meb.gov.tr/m/haber/12497/tr>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

84. *PISA 2015 Results-Excellence and Equity in Education Volume I*, (PISA, OECD, Paris: 2016), s. 116.

lerin yapılması ve yeni devlet üniversitelerinin kurulmasıdır. Tasarıda müsteşar yardımcılığı, mesleki teknik eğitim, özel öğretim, akademisyenlerin okul müdürlüğü, özel eğitim ve yurt dışına gönderilen öğrencilerle ilgili düzenlemeler yer almıştır.⁸⁵ Şu ana kadar kabul edilen maddeler arasında MEB'deki müsteşar yardımcılığı sayısının beşten yediye çıkarılması, akademisyenlerin proje okullarda müdürlük yapabilmesi, aday çırak, çırak kalfa vb. gibi genel ve mesleki eğitimlerin Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünden alınarak Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne aktarılması ve mesleki eğitime yönelik birtakım düzenlemeler en önemli olanlarıdır.⁸⁶

Bunlar arasından en dikkat çekicisi ise kuşkusuz mesleki eğitime yönelik maddelerdir. 2016 yılını yoğun bir gündemle geçiren MEB'in en çok önem verdiği konulardan birisi mesleki eğitimin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi için yapılan çalışmalar olmuştur. Bu tasarının kanunlaşmasının, mesleki eğitimin imajının tazelenmesini sağlayacağı düşünülmektedir. Buna göre çıraklık eğitimi zorunlu ortaöğretim kapsamına alınmıştır. Bununla meslek lisesinde okuyan öğrencilerin öğrendiklerini uygulamaları ve asıl önemlisi hiçbir öğrencinin geride kalmaması sağlanacaktır. Çıraklık eğitiminin zorunlu ortaöğretime dahil edilmesi denetiminin de artık daha sıkı yapılacağı anlamına gelmektedir. Bu kapsamda ayrıca on ve daha fazla personelin çalıştığı işletmelerde, personel sayısının yüzde 5'inden az olmamak şartıyla mesleki ve teknik eğitim okulu ve kurumlarındaki öğrencilere staj yaptırılabilir. On ve daha fazla öğrenci çalıştıracak işletmeler ise eğitim birimleri kurarak yapılacak eğitim alanında usta ve iş pedagojisi eğitimi almış eğitici personel görevlendirecektir. Bu düzenleme staj öğreniminin bir sisteme oturtulmasını sağlayacaktır.

En teşvik edici görünen düzenleme ise iş yerlerinde staj yapacak öğrencilerin ücret alacak olmasıdır. Tasarıya göre ödenecek ücret 20 ve üzerinde personel çalıştıran iş yerlerinde asgari ücretin yüzde 30'undan; 20'den az personel çalıştıran iş yerlerinde ise asgari ücretin yüzde 15'inden aşağı olamayacaktır. Buna ek olarak sigorta primleri de asgari ücretin yüzde 50'si üzerinden ödenecektir. Yani bu öğrencilerin yaklaşık 400 lira ücret alacağı söylenebilir. Bu düzenlemelerin son derece olumlu olduğu belirtilmelidir. Bununla birlikte mesleğe yönelik bir program uygulayan meslek lisesi mezunlarının YÖK tarafından belirlenecek aynı alandaki bir programa yerleşmelerinde ortaöğretim başarı puanları YÖK'ün belirleyeceği bir katsayıyla çarpılarak merkezi sınav puanlarına eklenecektir. Uzun yıllar meslek lisesi mezunlarının maruz kaldığı katsayı uygulaması bu sefer olumlu bir şekilde geri dönmüştür.

Bütün bu gelişmeler göz önüne alındığında meslek liselerinin itibarının artması, dolayısıyla artık "Anadolu lisesini kazanamayan, başarısı düşük öğrenci"nin gideceği bir eğitim kurumu olmaktan çıkması beklenmektedir. Daha çekici hale getirilmeye çalışılan meslek liselerinin, başarılı öğrencilerin de gitmek isteyeceği yerler olmasıyla mesleki eğitim kalitesinin artması da sağlanacaktır.

85. İlgili Kanun Tasarısı için bkz. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss405.pdf>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

86. "Eğitim Alanını Düzenleyen Tasarının 20 Maddesi Kabul Edildi", Anadolu Ajansı, 1 Aralık 2016.

KRONOLOJİ-TEMEL EĞİTİM	
19 Ocak	MEB Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
27 Ocak	MEB Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Görevlendirilmelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
12 Nisan	MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
24 Mayıs	İsmet Yılmaz, Milli Eğitim Bakanlığı görevine başladı.
16 Haziran	MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
3 Temmuz	MEB Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
3 Temmuz	MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
3 Ağustos	Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
5 Ağustos	MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
6 Ağustos	2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılında Özel Okullarda Öğrenim Görecek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
27 Ağustos	2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılında Organize Sanayi Bölgeleri Dışında Açılan/Açılacak Özel Mesleki ve Teknik Eğitim Okullarında Öğrenim Gören/Görecek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
27 Ağustos	2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılında Organize Sanayi Bölgelerindeki Özel Mesleki ve Teknik Eğitim Okullarında Öğrenim Görecek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
1 Eylül	MEB Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
8 Eylül	MEB Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
28 Eylül	MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.
28 Ekim	MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> 'de yayımlandı.

YÜKSEKÖĞRETİM

YÜKSEKÖĞRETİME ERİŞİM

2016 yılında Yükseköğretime Geçiş Sınavı'na (YGS) yaklaşık 2,2 milyon kişi başvurmuştur.⁸⁷ Geçmiş yıllara bakıldığında YGS'ye başvuran aday sayısının giderek arttığı ve 2016 yılında en yüksek düzeye ulaştığı gözlemlenmiştir. Zorunlu 12 yıllık eğitim uygulaması ile birlikte bu sayının önümüzdeki yıllarda da artmaya devam etmesi beklenmektedir.

2016 YGS'ye başvuran adayların yüzde 42,1'i (950 bin kişi) lise son sınıf öğrencisi, yüzde 28'i ise (633 bin kişi) herhangi bir programa yerleşmemiş lise mezunlarıdır. Başvuranların yaklaşık yüzde 28'i ise halen bir yükseköğretim programında öğrenim gören ya da mezun kişilerden oluşmaktadır.⁸⁸ Bir lisans programını bitirmiş veya halen bir lisans programında olan yaklaşık her üç kişiden birinin sınava tekrar girmesi, öğrencilerin tercihlerinden memnuniyetleri üzerinde düşündürmektedir.

Bu yıl kontenjanlar artmaya devam etmesine rağmen ilginç bir şekilde 2015 yılına göre çok daha fazlası boş kalmıştır. 2016'da devlet üniversitelerinde kontenjanların yüzde 5'i (34 bin 468), vakıf üniversitelerinde yüzde 12'si (18 bin 528) boş kalmıştır.⁸⁹ Kıbrıs ve diğer ülkelerdeki Türk üniversitelerinde kontenjan sayısı düşürülmüş dolayısıyla boş kontenjan oranı da yüzde 35'e (7 bin 151) gerilemiştir. Bu oranlar oldukça dikkat çekicidir. Özellikle devlet ve vakıf üniversitelerindeki doluluk oranının 2015 yılına göre düşüş göstermesi, adayların ya doğru bir şekilde tercih yapamadığını ya da sonuçlarına ve kendilerine uygun eğitim sunan üniversiteler bulunmadığını düşündüklerini göstermektedir.

667 sayılı KHK ile kapatılan vakıf yükseköğretim kurumlarında bulunan öğrenciler için 23-26 Ağustos tarihleri arasında ek yerleştirme yapılması plan-

87. "2016-YGS Sayısal Bilgiler", ÖSYM, http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/YGS/2016_YGS_Sayısal_Bilgiler.pdf, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

88. "2016-ÖSYS Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler", ÖSYM, <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/LYS/YerlestirmeSayısalBilgiler10082016.pdf>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

89. "2016 ÖSYS Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler".

lanmıştır.⁹⁰ Ancak daha sonra gelen taleplerden ötürü tercih süresi 29 Ağustos'a kadar uzatılmıştır.⁹¹ Bu öğrencilerin yerleştirme sonuçları 23 Eylül'de açıklanmış,⁹² kayıtları ise 29 Eylül'de tamamlanmıştır.⁹³ Buna göre olağanüstü bir durum olmasına rağmen bu süreç iyi yönetilebilmiş, üniversiteleri kapatılan öğrenciler derslerin başlama tarihinden kısa bir süre sonra yerleştirilebilmiş, böylelikle büyük ders kayıpları yaşamamışlardır.

ULUSLARARASI LAŞMA

Türkiye'de yükseköğretim alanında 1990'lı yılların başından itibaren uluslararasılaşma konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Atılan adımların etkinliği noktasında halen tartışmalar devam etmekle birlikte, Türkiye'de 100 bine yaklaşan sayısı ile uluslararası öğrenciler bu alanda büyümenin arttığını göstermektedir. 2016 yılında toplam uluslararası öğrenci sayısının üçte ikisini oluşturan ülkeler aşağıda gösterilmiştir.

TABLO 2. TÜRKİYE'DE YÜKSEK ÖĞRENİM GÖREN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER (İLK 10 ÜLKE, KASIM 2016)		
1.	Azerbaycan	12.504
2.	Türkmenistan	9.903
3.	Suriye	9.689
4.	İran	5.661
5.	Irak	4.414
6.	Afganistan	4.338
7.	Kırgızistan	1.994
8.	Yunanistan	1.993
9.	Kazakistan	1.986
10.	Libya	1.668

Kaynak: ÖSYM verilerinden faydalanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur. .

Bununla birlikte Türkiye'ye yükseköğretim için gelen öğrencilerin cinsiyetlerine bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilerin iki katından fazla olduğu görülmektedir. Geçmiş yıllarda da benzer bir eğilimin söz konusu olduğu ifade edilebilir.

TABLO 3. CİNSİYETE GÖRE TÜRKİYE'DEKİ ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER		
Erkek	Kadın	Toplam
60.156	27.747	87.903

Kaynak: ÖSYM

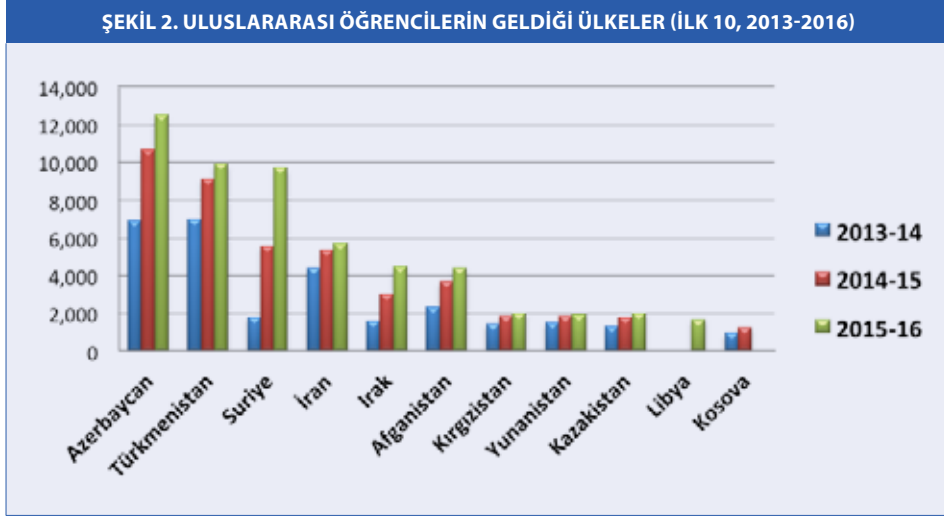
90. "Açıklama", ÖSYM, http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/KHK/667sayiliKHK_UsulveEsaslar23082016.pdf, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

91. "Açıklama", YÖK, 25 Ağustos 2016, <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/26994545/kapatilan-vakif-universitelerindeki-ogrencilerin-tercih-basvuru-suresi-uzatildi.pdf>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

92. "Kapatılan Üniversitelerin Öğrencilerinin Yerleştirme Sonuçları Açıklandı", TRT Haber, 23 Eylül 2016.

93. "Açıklama," YÖK, 28 Eylül 2016.

2016'da geçtiğimiz yıla göre toplam uluslararası öğrenci sayısında yaklaşık 15 bin artış yaşanmıştır. Bu artışın önceki yıllardan daha fazla olmasındaki temel etkenlerden birinin Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerle ilgili olduğu söylenebilir. Zira Şekil 2'de görüldüğü gibi 2013'ten bu yana Suriyeli öğrencilerin sayısında dramatik bir artış yaşanmıştır. 2014 yılında üniversitelerde 1.785 öğrenci varken 2016 yılında bu sayı 9 bin 689 olmuştur.

Kaynak: ÖSYM

Uluslararası öğrencilerin aksine uluslararası akademisyenlerin sayısında önceki yıla göre bir düşüş söz konusudur. Geçtiğimiz yıl 2 bin 944 olan uluslararası akademisyen sayısı 2016'da 2 bin 829 olmuştur.

TABLO 4. TÜRKİYE'DEKİ ULUSLARARASI AKADEMİSYEN SAYISI (KASIM 2016)

Profesör	Doçent	Yardımcı Doçent	Öğretim Görevlisi	Okutman	Uzman	Araştırma Görevlisi	Öğretim Görevlisi Doktora	TOPLAM
202	202	632	840	670	75	108	100	2.829

Kaynak: YÖK

669 SAYILI KHK İLE KAPATILAN ASKERİ YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI

669 Sayılı KHK ile askeri yükseköğretim kurumları kapatılmış ve Milli Savunma Üniversitesi'nin kurulması kararı alınmıştır.⁹⁴ Bununla beraber 2015-2016 eğitim öğretim döneminde mezun olan öğrencilerin işlemleri için koordinatör üniversiteler atanmıştır (Tablo 3). Bu dönemden önce mezun olan öğrencilerin işlemleri

94. "Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname", *Resmî Gazete*, 31 Temmuz 2016.

ise Milli Savunma Üniversitesi'ne aktarılmıştır. Ancak bahsi geçen zamanda henüz kurulmadığı için Genelkurmay Başkanlığında geçici bir birimin oluşturulmasına karar verilmiştir.⁹⁵

TABLO 3. KAPATILAN ASKERİ YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINA ATANAN KOORDİNATÖR ÜNİVERSİTELER	
ASKERİ YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU	2015-2016 MEZUNLAR İÇİN KOORDİNATÖR ÜNİVERSİTE
Kara Harp Okulu	Gazi Üniversitesi
Hava Harp Okulu	İstanbul Teknik Üniversitesi
Deniz Harp Okulu	İstanbul Teknik Üniversitesi
GATA Tıp Fakültesi	Sağlık Bilimleri Üniversitesi
GATA Hemşirelik Yüksekokulu	Sağlık Bilimleri Üniversitesi
GATA Astsubay Sağlık Hizmetleri MYO	Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Jandarma Astsubay MYO	Gazi Üniversitesi
Deniz Astsubay MYO	İstanbul Teknik Üniversitesi
Hava Astsubay MYO	İstanbul Teknik Üniversitesi
Kara Kuvvetleri Astsubay MYO	Gazi Üniversitesi
Bando Astsubay MYO	Hacettepe Üniversitesi

Kaynak: YÖK

Öğrenimlerine devam edebilmeleri için bu yükseköğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilere tercih hakkı verilmiştir. Devlet veya vakıf üniversitelerini tercih edebilen bu öğrenciler, vakıf üniversitelerine yerleşmeleri durumunda program ücretini ödeyecekleri ve belge ve diploma gibi işlemlerinin yerleştikleri kurum tarafından yapılacağı belirtilmiştir.⁹⁶ Ayrıca askeri liselerden sınavsız olarak geçiş yapan öğrencilerin ortaöğretim diploma puanları dikkate alınarak uygun program ve kontenjanlara yerleştirilmesine ve ÖSYS sonucuna göre kayıt olan öğrencilerin ise askeri yükseköğretim kurumuna kayıt oldukları yılki yerleştirme puanları ve tercih edebilecekleri puan türüne göre program ve kontenjanlara yerleştirilmesine karar verilmiştir.⁹⁷

Kapatılan askeri yükseköğretim kurumları öğrencileri tercihlerini 22-27 Eylül tarihleri arasında yapmış, kayıtları ise 6-10 Ekim arasında gerçekleşmiştir. Yerleşemeyen öğrenciler için boş kalan kontenjanlara ek tercih alınmış, ek tercihte de yerleşemeyenler YÖK tarafından yerleştirilmiştir.⁹⁸ Bununla birlikte Hava Harp Okulu öğrencilerinden 422'sinin Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla ilişkisi kesilmiş ve Hava Astsubay Meslek Yüksekokulu öğrencilerinden ikisinin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucu olumsuz olduğundan okuldan çıkarılmıştır. Bu öğrencilerden

95. "Açıklama", YÖK, 31 Temmuz 2016, http://www.yok.gov.tr/documents/10279/27657791/askeri_okullardan_mezun_olanlarla_ilgili_aciklama.pdf, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

96. "Açıklama", YÖK, 31 Temmuz 2016, http://www.yok.gov.tr/documents/10279/27657791/kapatilan_harp_okullari_ogrencileri_yerlestirmelerine_iliskin_usul_ve_esaslar.pdf, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

97. "Açıklama", YÖK, 31 Temmuz 2016.

98. "Açıklama", YÖK, 4 Ekim 2016.

tercih alınmamıştır. Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla çıkarılan öğrencilerin statüleri konusunda ise Başbakanlıktan görüş alınmasına karar verilmiş, bu kişilerin işlemleri beklemeye alınmıştır.⁹⁹ Ayrıca 669 Sayılı KHK'nın 105. maddesi uyarınca Harp Okulları bünyesindeki fakülte, yüksekokul ve Astsubay Meslek Yüksekokullarında kayıtlı öğrencilerden cezaevinde bulunması nedeniyle yerleştirme başvurusu yapamayan öğrencilerin cezaevinden çıktıktan sonra durumlarını belgeleyerek başvurmaları halinde YÖK tarafından yerleştirilecekleri açıklanmıştır.¹⁰⁰

31 Ağustos'ta Milli Savunma Üniversitesi bünyesinde bulunan Hava Harp Okulu'na; 671 Sayılı KHK'ya göre pilotaj eğitimi verenler öncelikli olmak üzere üniversitelerin tüm mühendislik bölümlerinin birinci ve diğer ilgili bölümlerinin ikinci ve üçüncü sınıflarından öğrenci alınacağı duyurusu yapılmıştır. Bu kapsamda birinci sınıflar eğitimlerine 2017-2018 eğitim öğretim yılı birinci yarısında ikinci sınıfta; diğer öğrencilerin ise 2016-2017 eğitim öğretim yılı ikinci yarısından başlamak üzere Hava Harp Okulunda bulundukları sınıf ve dönem itibarıyla eğitime başlayacağı açıklanmıştır.¹⁰¹ Bir başka gelişme ise halihazırda kapalı bulunan harp okullarının 2017 yılında yeniden açılacağı ve Milli Savunma Üniversitesi'ne bağlanacak olmasıdır.¹⁰²

ÖYP VE 50D ARASINDA ÖĞRETİM ÜYESİ SORUNU

İlk olarak 2002 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde uygulanan Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP), 2010 yılında merkezi atama sistemiyle üniversitelerin akademik personel ihtiyacını karşılamak için kurgulanmıştır. Merkezi atama sisteminde yerleştirme için kullanılan not, lisans genel not ortalamasının yüzde 25'i, Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Girişi Sınavı'nda (ALES) ilgili alandaki puanın yüzde 60'ı alınarak hesaplanmaktadır. ÖYP adayının geçerli bir dil sınavında yabancı dil puanı varsa, bu puanın yüzde 15'i de toplam nota eklenmektedir. 2010-2016 yılları arasında uygulanan bu sistemle birlikte, hem akademisyen ihtiyacının karşılanması hem de akademik personelin eğitim kalitesinin artırılması amaçlanmıştır. Merkezi atama sistemiyle adayın üniversitede ilgili programlara yerleştirilmesi de araştırma görevliliği seçiminde çeşitlilik sağlamıştır.

Sistem, farklı beceri niteliklerini ölçmesi, merkezi atamayla adayların belirlenmesi, lisansüstü eğitimle birlikte öğretim üyesi ihtiyacının karşılanması, yurt içi ve yurt dışı dil eğitimi sağlaması ve eğitim süreleri boyunca yurt içi ve yurt dışı seyahat ödeneklerinin karşılanması gibi faktörlerden dolayı işlevselliği açısından olumlu bulunmuştur. ÖYP kapsamındaki araştırma görevlilerinin 33. maddenin (a) fıkrasına

99. "Açıklama", YÖK, 31 Temmuz.

100. "Açıklama", YÖK, 6 Ekim 2016.

101. "Açıklama", YÖK, 31 Ağustos 2016, http://www.yok.gov.tr/documents/10279/27821052/hava_harp_okulu-na_giris_kosullari_9916.pdf, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

102. "Harp Okulları Şubat 2017'de Yeniden Açılıyor", *Yeni Şafak*, 2 Kasım 2016.

göre atamaları yapılmıştır. Fakat ÖYP sistemiyle yapılan atamalarda farklı uygulama ve yükümlülükler olduğu için, ayrı bir düzenlemeyle usul ve esaslar belirlenmiştir. ÖYP kapsamındaki araştırma görevlileri, her yıl ÖYP değerlendirme formuyla danışman tarafından değerlendirilmektedir.

Ancak ÖYP kapsamında 33a kadrosu olarak tanımlanan kadroda bulunan araştırma görevlileri, 33. maddenin (a) fıkrasına göre ataması yapılan diğer araştırma görevlilerinin aksine her yıl iş sözleşmesi yenilememektedir. Bu ikircikli durum eşitsizlik oluşturduğu gibi araştırma görevliliği unvanında kadro çeşitlenmesine sebep olmaktadır. Araştırma görevlisi alımlarında ÖYP dışında, cari usul yöntemi de kullanılmaktadır. 33a ve 50d olarak yapılan cari usul atamalarında, 33a kadrosundaki araştırma görevlilerinin iş sözleşmesi, en çok 3 yılda bir yenilenmektedir. 50d kadrosunda bulunan lisansüstü öğrencilerin ise lisansüstü eğitimlerini tamamlamaları halinde görev süreleri bitmektedir. “Burslu öğrenci” olarak nitelendirilen bu uygulama, üniversitelerde akademik başarının devamlılığı ve takip edilmesi bakımından sıklıkla kullanılmaktadır.

Cari usul ve ÖYP usulü olmak üzere iki farklı yöntemle alınan araştırma görevlileri arasında, alımdan kaynaklanan iş sözleşmesi farklılığı bulunmaktadır. Aynı unvana sahip olmalarına rağmen, yükümlülüklerinin değişmesi ÖYP usulü ve cari usul kıyaslamasına sebep olmaktadır. Diğer yandan ÖYP kadrosunda bulunan araştırma görevlilerinin özellikle köklü üniversitelerde oda dahi bulamaması, akademik eğitim sürecinde asıl rollerden birisi olan danışman öğretim üyesiyle bir hoca-öğrenci ilişkisinin oluşturulamaması, ÖYP’li ve ÖYP’li olmayan araştırma görevlileri ayırımına yol açmaktadır.

Sistemin olumlu ve olumsuz birçok yönü bulunmasına rağmen, asıl sorun araştırma görevlileri arasında uygulama ve anlayış farklılığı oluşturmasıdır. Her yıl yenilenen bir iş sözleşmesine karşılık üniversiteye devamlılığı beklenen araştırma görevlileri ve ÖYP’li olarak nitelendirilen araştırma görevlileri aynı akademik sistemde olmalarına rağmen farklılaşmaktadır. Ayrıca ÖYP sisteminin özellikle yeni mezun gençler arasında bir iş bulma platformuna dönüşmesi, sisteme yöneltilen başlıca eleştirilerden birisidir. ÖYP’de akademik yaşamın temel şartlarından birisi olan araştırma görevlisi ve danışman öğretim üyesi arasındaki iletişime yönelik eleştiriler de, ÖYP sisteminin üniversiteye aidiyet kurup kurmadığına dair soru işaretleri oluşturmaktadır.

Bu nedenle yalnızca ÖYP sisteminde değil 33a, 50d kadrosunda bulunan ve hatta yardımcı doçent kadrosunda bulunan öğretim üyeleri için akademik başarıyı artıracak, mevcut eşitsizlikleri ortadan kaldıracak, eğitim sürecinin lisansüstü öncesinde en son aşamasını oluşturan lisans öğrencilerini yönlendirebilecek ve yetiştirebilecek niteliğe sahip, işini kaybetme korkusunun üretim verimliliğini baskılamayacak ancak “garanti iş” mantığının sebep olduğu rehaveti de ortadan kaldıracak bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. 15 Temmuz darbe girişiminin ardından 674 sayılı KHK ile yapılan ÖYP düzenlemesi ise bu ihtiyaca cevap vermekten uzaktır.

674 sayılı KHK ile tüm ÖYP kadrosunda yer alan araştırma görevlileri, 50. maddenin birinci fıkrasının (d) bendine göre statüleri değiştirilerek kamuoyunda 50d kadrosu olarak bilinen kadroya geçirilmişlerdir. Böylece ÖYP sistemiyle elde edilen lisansüstü eğitimini başarıyla tamamlamaları durumunda öğretim üyesi olma hakkını kaybederek, ilgili üniversiteler tarafından 33. maddenin (a) fıkrasına göre yeniden atamaları yapılmadığı takdirde akademik görevleri son bulacaktır. Aslında 50d kadrosunda bulunan diğer araştırma görevlileri için halihazırdaki uygulamanın kapsamı genişletilerek, ÖYP'li araştırma görevlileri de kapsam dahiline alınmıştır. Böylece aynı unvana sahip olan araştırma görevlilerinin vazifelerine devam etmesindeki farklı uygulama ortadan kaldırılmıştır.

15 Temmuz darbe girişimi ardından Türkiye'de devlet kurumlarına yerleşmiş FETÖ üyelerinin devlet mekanizmasından çıkarılmasını amaçlayan KHK'larda, ÖYP sisteminin dönüştürülmesi, lisansüstü eğitim ve öğretim üyesi yetiştirme programlarının ihtiyaç duyduğu düzenlemenin kapsamını daraltmıştır. Mevcut durumda ÖYP sistemi kaldırılarak araştırma görevlisi alımında cari usul olarak bilinen tek bir sistem uygulamasına geçilmiştir. ÖYP usulü ve cari açık usulü arasındaki fark ortadan kaldırılmış olsa bile, Türkiye'de eğitim sürecinin en üst seviyesi olan üniversite eğitiminde görev alacak öğretim üyelerinin yetiştirilmesi için daha kapsamlı bir çalışma gerekmektedir. Türkiye'de gelişen ve yaygınlaşan yükseköğretimde temel sorunlardan birisi olan öğretim üyesi açığını kapatmaya yönelik kurgulanan ÖYP'nin iş kapısı olarak görülmesi engellenmiştir. Fakat akademik kadroların yetiştirilmesi için mevcut düzenlemelerin gelişmiş ülke örnekleri göz önünde bulundurularak güncellenme ihtiyacı devam etmektedir. Araştırma görevlisi unvanı akademik yaşamda ilk basamak olduğu için bu sürecin iyi kurgulanması elzemdir.

Ayrıca 50d kadrosunda bulunan araştırma görevlileri lisansüstü eğitimlerini tamamlamaları ve ilgili üniversitelerin talepleri doğrultusunda akademik süreçlerine devam edebileceklerdir. ÖYP sistemiyle garanti olan bir süreç, yetkinlik ve ihtiyaca göre yeniden düzenlenmiştir. Fakat lisansüstü eğitimini tamamlayan öğretim üyesi adaylarının atanma şartları ve bunları belirleyecek kriterler konusundaki subjektif değerlendirmeler bu konuda ortak bir düzenleme ihtiyacını ortaya koymaktadır.

REKTÖR ATAMALARI

2016 yılı Boğaziçi Üniversitesi ve ODTÜ gibi rektörlük seçimleriyle sıkça gündeme gelen üniversiteler dahil pek çok üniversite için bir seçim yılı oldu. Yaz döneminde 37 üniversite rektörlüğüne 12-26 Temmuz tarihleri arasında atama yapılması YÖK tarafından planlanmıştı. Bu üniversitelerden 20 tanesinin rektörlük seçimleri 12 Temmuz'da gerçekleşirken, kalan 17'sinin seçimi 15 Temmuz darbe girişimi sonrasına denk geldiğinden 24 Temmuz tarihli YÖK kararı ile ileri bir tarihe ertelenmiştir.

12 Temmuz'da rektörlük seçimleri gerçekleştirilen dokuz üniversiteye Cumhurbaşkanı tarafından 28 Temmuz 2016 tarihinde atama yapılmıştır. Bu tarih itibarıyla rektörlük seçimleri gerçekleştirilen ancak hala atama yapılmayan 11 üniversite (Boğaziçi, İstanbul Teknik, Ege, Dicle, Akdeniz, On Dokuz Mayıs, Dokuz Eylül, Adana Bilim ve Teknoloji, Gaziantep, Atatürk ve Fırat) bulunmaktaydı.¹⁰³ Bunlardan Gaziantep Üniversitesi'ne 1 Ağustos ve Akdeniz Üniversitesi'ne ise 4 Ağustos'ta rektör ataması gerçekleştirilmiştir. 8 üniversiteye de 12 Ağustos itibarıyla rektör atanmıştır.¹⁰⁴ Rektörlük seçimleri yapılmış olmasına rağmen rektör ataması gerçekleştirilmemiş olan tek üniversite Boğaziçi Üniversitesi'ydı.

Rektör seçim ve atama süreci ile ilgili 29 Ekim'de çıkarılan 675 sayılı KHK önemli değişiklikler getirmiştir. Bunlardan ilki bundan itibaren üniversitelerde rektörlük seçimlerinin yapılmayacak olması ve cumhurbaşkanının üniversite rektörlerini doğrudan YÖK'ün kendisine önerdiği üç isim arasından seçerek atayacak olmasıdır. Bu kapsamda aday adaylarının YÖK'ün açıkladığı takvimi dikkate alarak "Rektör Bilgi Formu" ile birlikte, akademik özgeçmiş ve yayın listelerini YÖK'e sunmaları beklenmektedir. Başvuruda bulunacak kişilerde "Profesör olarak en az üç yıl görev yapmış olması, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre devlet memuru olarak istihdam edilebilmek için engel bir halin bulunmaması, rektör olarak atama işleminin ikmal edildiği tarih itibarıyla 67 yaşını tamamlamamış olması" kriterleri aranmaktadır. Bu kapsamda 19 üniversiteye atama yapılacaktır.¹⁰⁵ Ayrıca YÖK Başkanı Yekta Saraç yaptığı bir açıklamada, rektör atama süreçlerinde YÖK'ün, cumhurbaşkanına önerilecek adayların seçimi için, rektör ataması gerçekleştirilecek üniversitenin bulunduğu ilin valisi, sanayi ve ticaret odası başkanları, kalkınma ajansı temsilcileri ile de görüşerek üniversitenin ihtiyaç duyduğu rektör profili ile ilgili bir rapor hazırlayacağını ifade etmiştir.¹⁰⁶

Yeni değişiklik baz alınarak ilk atama 13 Kasım tarihinde, uzun süredir atama bekleyen Boğaziçi Üniversitesi'ne yapılmıştır. Yeni düzenlemeye göre yapılan bu atamada, eski rektör ve aynı zamanda seçimlerde en yüksek oyu alan adayın atanması beklenirken, seçim sürecine dahil olmamış bir akademisyen atanmıştır. Bunu gerekçe gösteren öğrenciler zaten yüksek olan tansiyonu daha da yükseltmiş ve protestolar gerçekleştirmişlerdir.¹⁰⁷ Ancak bu yeni düzenleme üniversitelerde kamplaşmanın önüne geçmesi açısından olumlu bir adımdır. OHAL sürecine denk gelmesi ve Türkiye'de YÖK'ün halen Bakanlık düzeyine evrilememiş olması nedeniyle sancılı geçen bu sürecin ve uygulamanın ileriki zamanlarda oturması beklenmektedir. Uygulama ile ilgili

103. "OHAL Süreci ve Rektör Atamaları", Memurlar.net, 1 Ağustos 2016, <http://www.memurlar.net/haber/600572>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

104. "Cumhurbaşkanı Erdoğan 8 Üniversiteye Rektör Atadı", CNN Türk, 12 Ağustos 2016.

105. "Rektörlük Aday Adaylığı Başvuruları Başladı", *Haber Türk*, 21 Kasım 2016.

106. "YÖK Başkanı Prof. Dr. Saraç: YÖK Rektör Seçiminde Öğrencilerin de Fikrini Alacak", Anadolu Ajansı, 25 Kasım 2016.

107. "Boğaziçi Üniversitesi'nde Rektör Protestosu", NTV, 14 Kasım 2016.

en sık dile getirilen eleştirilerden biri böyle bir uygulamanın başka herhangi bir ülkede bulunmamasıdır. Ancak unutulmamalıdır ki başka herhangi bir ülkedeki üniversitelerde akademisyenlerin rektör seçmesi uygulaması da mevcut değildir. Öyle ki ABD ve diğer gelişmiş ülkelerde rektörler mütevelli kurulları tarafından doğrudan atanmaktadır. Türkiye’de ise benzeri bir sistemin uygulanması için Anayasa değişikliği gerekmektedir.¹⁰⁸ Dolayısıyla bu dönemde ancak bir ara formül uygulamak mümkündür.

KRONOLOJİ: YÜKSEKÖĞRETİM	
20 Şubat	Yurt dışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma ve Denklik Yönetmeliği <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.
18 Mart	Yükseköğretim Kurumlarında Ön Lisans ve Lisans Düzeyindeki Programlar Arasında Geçiş, Çift Anadal, Yan Dal ile Kurumlar Arası Kredi Transferi Yapılması Esaslarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.
23 Mart	Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim Yapılmasında Uygulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.
1 Nisan	Meslek Yüksekokulları ve Açıköğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Devamları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.
10 Nisan	Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma Projeleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.
20 Nisan	Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı
8 Haziran	Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi İçindeki Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İş Yerlerindeki Eğitim, Uygulama ve Stajlarına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.
31 Temmuz	Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.
6 Ekim	Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışı Yükseköğretim Kurumlarıyla Ortak Eğitim Öğretim Programlarına Dair Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.
8 Ekim	Yükseköğretim Kurumlarında Danışma Kurulu Oluşturulmasına İlişkin Yönetmelik <i>Resmi Gazete</i> ’de yayımlandı.

108. Bekir Gür, “Seçim Sistemi, Üniversiteleri Geri Bırakıyor”, *Star*, 18 Eylül 2014.

SOSYAL POLİTİKALAR

2011 yılında kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla birlikte kurumsal bir çatı altında temsil edilen sosyal politikalar, kapsamı ve önemini her yıl genişleterek siyasi, ekonomik ve sosyal gündemin ilk sıralarında yer almaktadır. 2016 yılında da yoğun bir ajandaya sahip olan sosyal politika alanında kadın, çocuk, engelli ve yaşlıların yanı sıra Suriyeliler ve 15 Temmuz şehit ve gazileri de öne çıkan hedef gruplar olmuştur. Suriyeliler için, Avrupa Birliği'nin Türkiye'de yaşayan mülteciler için ayırdığı kaynak kapsamında, Avrupa Acil Sosyal Güvenlik Ağı (ESSN)¹⁰⁹ kurulması adına "Sosyal Uyum Yardımı Programı" başlatılmıştır.¹¹⁰ Önceliğin kadın ve çocuklara verileceği bu programda sosyal yardım yararlanıcıları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Sosyal yardım ihtiyacı olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının tespit edilme sürecinde olduğu gibi, Suriyelilere yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı'nda da başvurular her il ve ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yapılmaktadır. Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi'yle tüm sürecin izleneceği programdan hak sahipleri Suriyelilerin 2017 yılında yararlanması beklenmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yanı sıra programda iş birliği yapılacak Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Avrupa İnsani Yardım Fonu (ECHO), Dünya Gıda Programı (WFP), Türk Kızılayı, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) vb. kurumların olması, söz konusu programların yalnızca yardım boyutunu değil eğitim, sağlık, sosyal içerme ve güvenlik gibi konuları da kapsadığını göstermektedir. Ancak sosyal yardım programlarında hedefin Suriyeliler olması, sosyal yardım programlarına mesafeli ve eleştirel yaklaşımı

109. "Turkey: Refugee Crisis", European Commission, (Eylül 2016), http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/turkey_syrian_crisis_en.pdf, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

110. "European Commission Press Release Database", European Commission, 8 Eylül 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2989_en.htm, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

artırmaktadır. Bu nedenle uygulanacak Sosyal Uyum Yardım Programı'nın, her ay verilecek 100 TL'lik nakdi yardımın yanı sıra Suriyelilerin ekonomik ve sosyal yaşama uyumu konusunda bir etki oluşturmaları beklenmektedir.

Sosyal politikaların öncelikli hedef kitlelerinden birisi olan engellilerin ekonomik ve sosyal yaşamda adil ve eşit yer almaları için 2012 yılında başlatılan merkezi engelli memur sınavı, engellilerin kamuda çalışmasının önünü açmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının verilerine göre Ekim 2016'da kamu kurumlarında çalışan engelli memur sayısı 48 bin 963 iken kamuda çalışan engelli işçi sayısı 8 bin 709'dur. Ayrıca İş Kanunu'nda yer alan 50 kişi üzerinde işçi çalıştıran işverenler için toplam çalışan sayısının yüzde 3'ü kadar engelli çalıştırma zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak uygulamada aksaklıkların olduğu, engellilerin form üzerinde kayıtlı olduğu ve aktif iş yaşamına katılmadığı, işverenlerin de engelli çalıştırma zorunluluğunu pasif istihdamla yerine getirdiği eleştirileri dikkate alınmalıdır. Kayıtlı olması, engelli bireyin ekonomik ve sosyal yaşama katılması anlamına gelmediği gibi sosyal yaşamdan tecridine yol açmaktadır. Engelli bireylerin eğitim, istihdam ve sosyal yaşam alanında karşılaştığı sorunların çözümü için hayata geçirilen uygulamaların takibi yapılarak etkinliği değerlendirilmelidir. Yalnızca ekonomik değil sosyal maliyet boyutundan dolayı, bu alanda etkinlik analizi yapılması önemlidir.

2016 yılında sosyal politikalar kapsamında en tartışmalı konulardan birisi kadınların toplumsal hayat ve aile yaşamında karşılaştığı sorunlar olmuştur. Basında yer alan şiddet haberlerinde mağdur olarak en sık görülen kadınların yüzde 25'i, OECD verilerine göre 2014 yılında eşinden şiddet görmüştür.¹¹¹ 2014 yılında "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması" sonuçlarına göre ise lise ve üzeri eğitim alan kadınların yüzde 8,7'si son 12 ay içerisinde eşinden şiddet görürken bu oran eğitimi olmayan veya ilköğretimi bitirememiş kadınlar için yüzde 11'dir.¹¹² Şiddetin yaygınlığından en çok etkilenen grup olan kadın ve çocukların yaşadığı mağduriyet ve eşitsizlik, Türkiye'de sosyal politika uygulamalarının en gerekli olduğu meseledir. Özellikle toplumda ciddi bir tepkiyle karşılanan ve "kadın cinayetleri" olarak ayrı bir kategoride yer alan toplumsal sorunun her geçen gün derinleşmesi, bu sorun için geliştirilen çözümlerin yetersiz kaldığını göstermektedir.

Ayrıca 17 Ağustos'ta *Resmî Gazete*'de¹¹³ yayımlanan Denetimli Serbestlik Düzenlemesinde en fazla tartışılan konu, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların denetimli serbestlik kapsamı dahilinde olup olmayacağıdır. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçların denetimli serbestlik dışında bırakılacağına dair açık ve kesin bir ifade

111. "Violence Against Women", OECD, http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/violence-against-women/indicator/english_f1eb4876-en?isPartOf=/content/indicatorgroup/7f420b4b-en, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

112. TÜİK; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008" ve "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014".

113. "Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname", *Resmî Gazete*, 17 Ağustos 2016.

olmasına rağmen bu konudaki toplumsal duyarlılığın yüksek olmasından dolayı toplumda farklı bir algı oluşturulmasına yol açmaktadır. Özellikle “çocuk gelin, erken yaşta kız çocuklarının evliliği, tecavüz ve şiddet” gibi terimlerin uluslararası arenada haksız bir şekilde Türkiye’yle özdeşleştirilmesinin engellenmesi gerekmektedir. Bu nedenle yapılacak düzenlemelerde hem Türkiye’de kamu vicdanını rahatsız edecek hem de uluslararası mecrada Türkiye’nin prestijini negatif etkileyecek uygulamalardan kaçınılmalıdır.

2004 yılı öncesinde eski Türk Ceza Kanunu’nda mağdur halinde evliliklerde suçluluk kaldırılmaktaydı. 2004’te yapılan düzenlemeyle birlikte cinsel istismar mağduru çocukla evlenme durumunda ceza verilmemesi yolundaki hüküm kaldırıldı ve çocuk yaştaki evlilikleri önlemek için de cinsel istismar suçunun cezası 16 yıla çıkarıldı. Ancak Kasım 2016’da Ceza Muhakemesi Kanunu’na eklenen “cinsel istismar suçlarında mağdurla evlenen mahkum ve cezaların ertelenmesi ve hükümlülerin cezalarının infaz edilmemesi” içerikli geçici madde, Türkiye’nin sosyal politikalar alanında 2000’li yıllarda gösterdiği ilerlemeye gölge düşürmektedir. Özellikle eşleri hapisteye olan kadınların aile bütünlüğü için böyle bir taleplerinin olması, düzenlemenin haklılığını göstermemektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve MEB kız çocuklarının eğitim/öğrenim devamlılığı, erken yaşta evliliklerinin ön geçilmesi ve cinsel/fiziksel/psikolojik şiddete yönelik cezaların etkinliğinin artırılması için kurumsal bir koordinasyonla hareket etmelidir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak temsil edilen kadın ve çocukların sosyal koruma sisteminde daha fazla güçlendirilmesi gerekmektedir.

Kadınların eğitim sürecine katılması ve istihdam edilmesi sorunun çözümünü oluşturmaktadır. Ancak Türkiye’de kadınların eğitim sürecine katılma ve istihdam edilebilirliği, erkeklere göre oldukça düşüktür. Mart 2016’da yayınlanan TÜİK verileri, Türkiye’de okuma yazma bilmeyen kadınların 2014’teki oranının yüzde 9,4 olduğunu gösterirken, bu oran erkeklere göre 5 kat fazladır. Eğitim düzeyi arttıkça erkek ve kadın arasındaki fark azalmasına rağmen, kadınların ekonomik ve sosyal yaşama katılımını gerçekleştiren başlıca faktör olan eğitim sürecinde ek önlem ve tedbirlerle ihtiyaç bulunmaktadır.¹¹⁴ Diğer yandan Ağustos 2016 İşgücü İstatistiklerine göre kadınların işgücüne katılma oranı yüzde 37 iken, bu oran erkekler için yüzde 72,6’dır. Yaklaşık iki kat fark bulunan kadın-erkek işgücüne katılma oranlarında, kadınların eğitim sürecinin yanı sıra aile-iş yaşamının uyumsuzluğu, kadının annelik ve çalışan birey rollerinin çatışması, çalışma hayatında kanıksanmış toplumsal cinsiyet adaletsizliğinin yanı sıra toplumsal yaşamda yerleşik hale gelmiş inanışların da etkisi bulunmaktadır. Ayrıca Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nın (2012-2015) uygulama süresinin dolmasından dolayı, Eylem

114. “İstatistiklerle Kadın, 2015”, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 7 Mart 2016, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21519>, (Erişim tarihi: 26 Aralık 2016).

Planı'nda yer alan hedefler açısından bir değerlendirme yapılmalı, bu değerlendirme sonucunda ortaya çıkan sorun, görüş ve öneriler doğrultusunda 3 yıllık dönem için yeni bir eylem planı hazırlanmalıdır.

Sosyal politikalar kapsamında 2016'da öne çıkan başlıklardan birisi asgari gelir ücret artışı olmuştur. 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde, parti vaatleri arasında da yer bulan asgari gelirden artış talebi, 64. Hükümet'in kurulmasının ardından Ocak 2016'da yüzde 29,3 oranında artırılarak yıl boyunca geçerli olmak üzere brüt 1.647 TL'ye yükseltilmiştir. Sosyal güvenlik prim gelirleriyle doğrudan ilgili olan asgari gelirden yapılan değişimde aktüeryal dengeden daha fazla toplumsal talep belirleyici olmuştur. Bu durum 2002'den sonra Türkiye'de sosyal politikaların gelişimi açısından somut bir gösterge sunmaktadır. Toplumsal talebin dikkate alınarak seçim vaatlerinden biri olan asgari gelir artışının gerçekleşmesi, sosyal politikaların siyasi mekanizma üzerindeki yönlendirici etkisini göstermektedir.

10 Şubat 2016 tarihli *Resmî Gazete*'de yayımlanan 6663 sayılı Kanun ile lise veya üniversiteden mezun olduktan sonra gençlerin Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamından iki yıl daha yararlanması sağlanmıştır. Lise veya üniversiteden mezun olmasıyla birlikte prim ödeme zorunluluğuyla karşılaşan gençlerin iş bulma süresi uzadıkça oluşan mağduriyet bu şekilde giderilmiştir. Ancak GSS ile görünür olan genç işsizliği sorununa kalıcı ve yapısal çözümler getirilmesi elzemdir. TÜİK verilerine göre Ağustos 2016'da genç (15-24 yaş) işsizlik oranı yüzde 19,9 iken, eğitim/öğrenim görmeyen veya hiçbir işte çalışmayan gençlerin oranı yüzde 27,2'ye yükselmiştir. Genç işsizliğinin yüksek olması ciddi bir sorunken, eğitim/öğrenim veya iş süreçlerinden hiçbirine katılmayan genç oranının yüzde 27,2'ye yükselmesi, bu konuda uygulanacak politikaların aciliyeti ve önemini ortaya koymaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfusun avantaj olarak değerlendirilmesi için eğitim/öğrenim veya iş sürecine katması gerekmektedir. Ekonomik üretim sürecinde yalnızca tüketici veya bağımlı olarak yer alan genç nüfus ülkenin ekonomik ve sosyal maliyetini ciddi oranda artıracaktır.

Sosyal yardım ve istihdam bağlantısı, sosyal yardımlar konusunda en tartışmalı konulardan birisidir. Yararlanıcılarının sosyal yardımları bir gelir aracı olarak gördüğü ve kayıtlı olarak çalışmadığına dair eleştiriler, sosyal yardım-istihdam arasında negatif bir ilişki olduğuna kaynaklık etmektedir. 2016'da sosyal yardım yararlanıcılarının istihdam piyasasına çekilebilmesi için, işverenler sosyal yardım alan kişiyi istihdam ettikleri takdirde sigorta primlerinde işverene düşen tutar bir yıl süreyle kamu tarafından karşılanmaktadır. Sosyal yardım alan bireylerin kayıtsız kayıt dışı istihdamı artırdığı ve sosyal yardımların "hak" temelli prensibinden uzaklaşması sorunlarından yola çıkarak geliştirilen bu çözüm yeterli değildir. Sosyal yardımların, bireylerin sosyoekonomik özelliklerini güçlendirerek, mevcut ve muhtemel risklere karşı koruma amacını tam verimlilikle sağlayabilmesi için, sosyal yardım-istihdam ilişkisini zayıflatan tüm sorunların analiz edilerek çözülmesi gerekmektedir. Çünkü

sosyal politikalar alanının temel uygulama araçlarından olan sosyal yardımlara ayrılan kaynak, geçmiş yıllarda olduğu gibi 2016'da da artmaya devam etmektedir.

2015'te toplam sosyal yardım harcaması 24 milyon 66 bin 723 TL iken, bu kaynağın gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) içindeki payı yüzde 1,25 olmuştur. Türkiye ekonomisinin gelişmiş ekonomiler arasına girebilmesi için üretim sürecini teknolojik ve inovasyon endeksli bir yapıya kavuşturmasında temel faktör olan AR-GE harcamalarının toplam GSYH içindeki oranı ise 2015 yılı itibarıyla yüzde 1,06'dır. AR-GE harcamaları ve sosyal yardım harcamaları birbirine yakın bir seyir izlerken “verimsiz harcama” olarak nitelendirilen bu harcamaların nicelik artışının yanı sıra nasıl bir etki oluşturdıkları da önemlidir. Diğer yandan sosyal yardım veren kurum ve kuruluşların çeşitliliği sosyal yardımların mükerrerliği konusunda da problem oluşturmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, MEB, YURTKUR, belediyeler ve farklı kurum ve kuruluşlar tarafından verilen sosyal yardımların bütüncül esas ve kriterlerle takip ve izlenmesi yapılmalıdır.

Sosyal politikaların hedef kitlesinin kadın, çocuk, engelli, yaşlı, yoksul, göçmen gibi toplumun farklı ve geniş kesimlerinden oluşması, sosyoekonomik göstergelerinin güçlendirilmesi için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yanı sıra MEB, İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, YÖK gibi kurumlara ihtiyaç duyulmasını getirmektedir. Kurumsal koordinasyon, sosyal politikaların ekonomik ve sosyal refah artışını sağlarken, dezavantajlı grupların yaşadığı sorunların çözümünü de hızlandıracak ve kolaylaştıracaktır.

Ayrıca bütüncül bir sosyal politikanın gerekliliğini İnsani Gelişme Endeksi'nde (İGE) yer alan temel boyutlar ortaya koymaktadır. İGE'nin ölçümünde yer alan uzun ve sağlıklı yaşam, bilgiye erişim ve insana yakışır yaşam standardı, sosyal politikaların eğitim, sağlık, istihdam ve güvenlik politikalarıyla birlikte ele alınması zorunluluğunu da açıklamaktadır. Türkiye 2014 yılında 0,761 İGE değeriyle yüksek insani gelişme grubunda yer almıştır. 188 ülke arasında 72. sırada yer alan Türkiye'de, 2014 yılında ortalama okula gitme süresi 7,6 yıl iken, okula devam süresi beklentisi 14,5 yıl olarak hesaplanmıştır.¹¹⁵ Zorunlu eğitimin 12 yıl olduğu dikkate alındığında Türkiye'nin İGE değerinde bir artış gerçekleşmiş olmasına rağmen istenen ve hedeflenen noktada olmadığı açıktır. Henüz 5 yıllık bir kurumsal kimliğe sahip olan sosyal politikaların ekonomik ve sosyal refah artışında daha fazla katkı sunması için kurumsal koordinasyon sağlanarak sosyal politikaların bütüncül bir ilkeyle uygulanması esastır.

115. “İnsani Gelişme Raporu 2015”, Birleşmiş Milletler, 14 Aralık 2015.

SONUÇ

2016 yılının ilk yarısına kadar MEB'in en önemli gündemini eğitim ve eğitime erişim oluşturmaktaydı. Ancak 15 Temmuz darbe girişimi ve sonraki süreç Bakanlığın darbe girişimi ve örgütün eğitimdeki yapılanmasıyla mücadeleyi ana gündemine almasına neden olmuştur. Bu yönde atılan adımlara 30 bin öğretmenin ihraç edilmesi ve FETÖ ile ilişkili okulların kapatılması örnek olarak verilebilir. Ancak yaklaşık 50 yıllık bir tarihi olan bu örgütün eğitim yapılanmasıyla mücadelede dikkate alınması gereken bir başka husus, öğretmen ve okul faktörlerine ek olarak örgütün “kendi insan kaynağını yetiştirme” stratejisidir. Öyle ki FETÖ tarafından yetiştirilen ve kendileri tarafından “altın nesil” olarak ifade edilen bu grup; Türkiye Cumhuriyeti eğitim kurumlarında eğitim almış olmalarına rağmen örgüt tarafından kullanılabilmişlerdir. Bu kullanışlılığı yalnızca “manipülasyon” ile açıklamak yeterli olmayacaktır. Çünkü örgüt aslında sosyoekonomik olarak dezavantajlı olan ve ileride kritik pozisyonlarda değerlendirebileceği “parlak” çocuklara bu dezavantajlı durumlarından bir çıkış yolu sunma karşılığında onları “tetikçi” olarak kullanma imkanını elde etmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de eğitimin “milliliği” üzerinde düşünülmesi gereken bir konu olup gelecekte muhtemel manipülasyon ihtimallerinin önüne geçmek adına bu dirençli öğrencilerin tespit edilebileceği uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Örneğin TEOG kapsamında sınav öncesinde uygulanacak bir durum anketi ile dezavantajlı durumdaki öğrencileri saptayıp buna uygun politikalar geliştirmek mümkündür.

Örgütün eğitim yapılanmasında yukarıda bahsedilen dirençli öğrenciler meselesine ek olarak velilerin de “ikna” sı söz konusudur. Örgütün, ebeveynler tarafından talep edilen ancak nitelik anlamında talebin karşılanamadığı dini ve manevi değerler eğitimindeki boşluğu dolduruyor olması bu ikna sürecinde etkili olan hususlardan biridir. Bu anlamda Diyanet İşleri Başkanlığı, ilahiyat fakülteleri, STK’lar ve MEB’in iş birliği içinde nitelik ve nicelik anlamında talebi karşılayacak politikalar geliştirmeleri önemlidir.¹¹⁶

Bu hususlara ek olarak MEB bir yandan örgütle hesaplaşmasını sürdürürken diğer yandan da politika alanlarındaki pozitif gündemlerine dair çalışmalarını devam ettirmektedir. Örneğin Ekim 2016 itibarıyla sözleşmeli öğretmenlik uygulamasına

116. İpek Coşkun, “Eğitimin Yeniden Yapılandırılması”, *Kriter*, Sayı: 5, (Eylül 2016).

başlanmıştır. Bu uygulamayla birlikte Bakanlık Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerindeki sürekli öğretmen sirkülasyonu sorununu çözmeyi hedeflemektedir. Ayrıca bu bölgelerde PKK terör örgütünün okullara yaptığı saldırılar ve verdiği ciddi zararlar sebebiyle bazı yerleşim yerlerinde eğitim faaliyetlerine ara vermek durumunda kalınmıştır. Ancak MEB öğrencilerin aileleriyle birlikte geçici olarak göç ettikleri illerde sağladığı telafi eğitimleriyle bu öğrencilerin mağdur olmasının önüne geçmiştir. Öte yandan Bakanlık 2016'da yönetici atama yönetmeliğinde bazı değişikliklere gitmiş, müfredatın sadeleştirilmesiyle ilgili çalışmalara başlamış ve proje okullarını ilk defa resmi bir statüye kavuşturmuştur.

Türkiye'nin uluslararası eğitim gündemini meşgul eden tartışmalara da eğilmesi ülkede eğitimin niteliğinin artması ve uluslararası standartların yakalanması açısından önemlidir. Son yıllarda birçok ülkede ağırlık verilmeye başlanan STEAM (bilim, teknoloji, mühendislik, sanat ve matematik) eğitimi bağlamında adı geçen alanlar arasında iş birliği sağlanması gerekmektedir. Bu alanlarla doğrudan ilişkili ASELSAN ve TÜBİTAK gibi kurumlar ile MEB ve bu alanlarda uzmanlaşmış önde gelen sivil kuruluşlar iş birliği yaparak öğrencilere STEAM eğitimi verebilir. Temel basamakta verilecek bu eğitim daha sonra yükseköğretimde bu alanlarla ilişkili bölümlerin daha çok tercih edilmesini de sağlayacaktır. Böylelikle öğrencilere kazandırılan beceriler eğitimin güçlenmesini ve dolayısıyla yenilikçiliğin de önünü açacaktır. Öyle ki bazı ülkelerde bu durum bir adım ileri geçerek yalnızca STEAM alanlarındaki derslerin verilmesi olarak değil gerçek hayat senaryoları oluşturularak öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarını da sağlamaya yönelik olarak politikalar genişletilmiştir.¹¹⁷ Bu konudaki başarılı örnekler incelenerek tecrübelerinin Türkiye'de de uygulamaya başlanması gerekmektedir.

Bununla birlikte eğitimde niteliğin artması bağlamında Bakanlığın nitelikli öğretmen ve yönetici yetiştirme stratejileri belirlemesi ve bu stratejileri hayata geçirmesi elzemdir. Başarılı eğitim sistemlerinde nitelikli yöneticilerin okul, öğrenci ve öğretmen başarısı üzerindeki olumlu etkisini konu alan pek çok araştırma yapılmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin kendi eğitim sosyolojisini de dikkate alarak uzun soluklu bir politika geliştirmesi eğitimde niteliğin artırılması anlamında önemli olacaktır.

2016 yılında eğitimde gerçekleşen bir başka olumlu adım ise Suriyeli çocukların MEB tarafından devlet okullarına geçirilmeye başlaması olmuştur. 2016-2017 eğitim öğretim yılı başlangıç kabul edilerek okul çağına gelmiş Suriyeliler artık devlet okullarına gitmektedir. MEB, halihazırda yaklaşık 311 bin Suriyeliyi eğitime dahil edebilmiştir.¹¹⁸ Hedef ise yıl sonuna kadar 500 bin çocuğu eğitime dahil etmektir.¹¹⁹ Ülkemizdeki Suriyelilerin uzun yıllar Türkiye'de kalacağı düşünüldüğünde önümüz-

117. "Strengthening Education for Innovation", OECD, <https://www.oecd.org/sti/outlook/e-outlook/stipolicyprofiles/humanresources/strengtheningeducationforinnovation.htm>, (Erişim tarihi: 24 Kasım 2016).

118. İpek Coşkun ve Müberra Nur Emin, "Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Tehditler".

119. "500 Bin Mülteci Çocuğa Eğitim", *Hürriyet*, 22 Kasım 2016.

deki dönemde okul çağındaki tüm Suriyeli çocuklara erişilmesi, hem öğrencilere hem de velilere yeterli bilgilendirmenin yapılması ve Türk eğitim sistemine tamamen entegre olmaları sağlanmalıdır.

Türkiye'de eğitim gündemini ilgilendiren diğer bir önemli mesele de anayasa değişikliğinin gerçekleşmesi ve başkanlık sistemine geçilmesi ihtimalidir. Yeni sistemin uygulanmasında eğitimle ilgili meselelerin nasıl ele alınacağı önem kazanmaktadır. Yürürlükte olan 1982 Anayasası genel olarak eğitim ve din eğitimi gibi konularda oldukça kısıtlayıcıdır. Bu sebeple oluşturulacak yeni anayasada daha çoğulcu bir eğitim anlayışı ile yola çıkılmalıdır.

2016'da yapılanlar ve gelecekte yapılması gerekenlerin hepsi göz önüne alındığında gündemi çoğunlukla yoğun olan eğitimin bu seyrini devam ettireceği söylenebilir. Dikkat edilmesi gereken husus ise eğitimin belirli bir grubun eline geçmesine izin vermeden, gerekirse ağır ve temkinli ancak sağlam adımlar atılarak ileriye yönelik pozitif gündemlerin oluşturulmasıdır. Özellikle FETÖ örneğinde olduğu gibi eğitimin araç olarak kullanılmasının önüne geçebilecek, yoksul, yoksun veya muhtaç durumdaki çocukların eğitimlerinin her aşamasında bu tarz yapılanmalara mecbur bırakılmayacak şekilde bir eğitim politikası izlenmelidir.